

Med UOF i Marocko, 14–28 november 2002

UOF-gänget vid Draa-dalen. Fr. v. Hans Ackered, Fredrik Friberg, Bernt Godin, Eva Mattsson, Thomas Pless, Anders Grindlund, Lisa Lidblad, Lars-Olov Eriksson, Ingrid Stenström, Bosse Lidblad (i skugga), Jean-Paul Lösing och Bertil Schelander.

Mellan den 14 och 28 november 2002 genomförde vi – tolv personer i Upplands Ornitologiska Förening – en resa till Marocko. Agadir var utgångspunkten för ett par längre rundturer. Den första veckan ägnades främst åt ökensådning med Erg Chebbi som huvudmål. Som kontrast tillbringade vi första veckans sista dag i båt på Atlanten för att skåda havsfågel. Andra veckan besökte vi Marockos norra delar och Atlasbergen.

Några av våra roligare fynd var större lira (1 plats, totalt 2 exemplar), grålira (2,8), rördrom (1,1) ägretthäger (1,1), svart stork (1,1), eremitibis (1,31), savannörn (1,2), berberfalk (1,1), purpurhöna (1,60), kamsöthöna (1,1200), ökenlöpare (2,4), skatgök (1,1-2), kapuggla (1,15), atlasgröngöling (2,2), tjocknäbbad lärka (1,3), brunstrupig backsvala (vanlig), diademrödstjärt (vanlig), atlassångare (1,1), nordlig schagra (1,5), ökenkorp (4,31), ökensparv (2,11), bergsökfink (1,20).

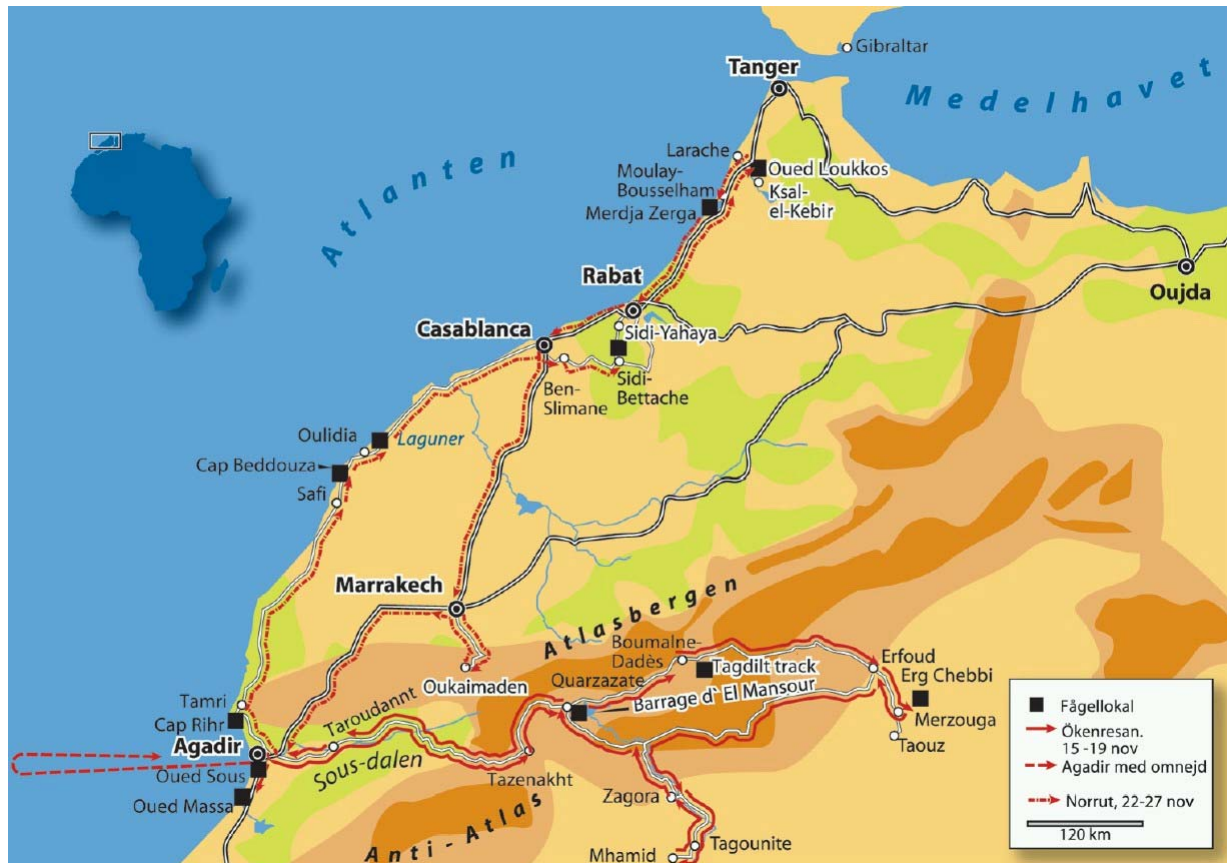
Särskilt anmärkningsvärt var våra savannörnar som sågs i det inre av Sousdalen, på en plats där arten setts vid flera tillfällen de senaste åren. Ökenlöpare är en art som anses som svår under vintermånaderna men som vi också fick se. Bra övervintringsområde tycks vara norr om Marrakech.

Atlasgröngöling vid Oukameiden.
Atlasbergen den 26 november 2002.

Resrutt och övernattningar

En schematisk skiss av vår resrutt finns nedan. Vi bokade våra hotell i förväg. För mindre grupper ska förbokning aldrig krävas. Förbokning dock bra trygghet för stora grupper (7-8 eller fler). Fråga i byn efter hotell om de inte går att hitta.

Resrutt Upplands Ornitologiska förening 14-28 november 2002. Den första veckan ägnades främst åt ökenskådning med Erg Chebbi som huvudmål. Som kontrast tillbringade vi första veckans sista dag i båt på Atlanten för att skåda havsfågel. Andra veckan besökte vi Marockos norra delar och Atlasbergen. © Klas Sandberg

14-28/11 Afeni, Agadir

Några hundra meter nordost om centrum. Bra: Mycket bra mellanklasshotell. Utmärkt service, standard och frukost. Dåligt: Inte mycket, möjligen 300-400 meter fel för affärsturisten.

15/11 Chez Fouad i (eller utanför) Boumalne de Dades

35 km norrut i Gorges de Dades, det sista hotellet på vänster hand (västra sidan om vägen). Bra: Högsta klass, *mest storslagna naturen på hela resan*, billig och bra mat. Fantastiskt för upptäcktsresande (fågelliv okänt!). Toppar på över 3000 m höjd relativt nära. Dåligt: Dålig väg till Boumalne de Dades. "Off" för fågelskådare (nästan 1h enkel resa för de som ska mot Erfoud). Svårt att få två enkelsängar.

16/11 Kasbah Tizimi i Erfoud

Från Ouarzazate sett det första hotellet i Erfoud på vänster hand. Be om "take-away-frukost" som Du kan ha med Dig till Erg Chebbi, Merzouga! Bra: Läge, service. Dåligt: Kallvatten.

17/11 La Fibule i Zagora

Strax söder om centrum, längs vägen mot Mhamid, strax efter bro, på västra sidan om vägen).
Bra: Hög standard, bra på engelska. Dåligt: Svårt att hålla frukosttid.

18/11 Hotel Draa i Ouarzazate

Vid infarten från Zagora på vänster sida om vägen.
Bra: Läget om man kommer från Draadalen! Dåligt: Lite menlös mat, oljud utifrån.

22/11 Hotel Safir i Safi

Bra: Lyxen, praktiken, maten. Man blir behandlad som kung! Dåligt: Onödigt lyxigt, dyrt och centralt (kan vara besvärligt) för skådare. Finns hotell närmare Oualidia?

23/11 Hotel Zaida i Ben Slimane

Bra: Service. Ge kypare dricks (det gjorde inte vi...). Dåligt: Mycket svårt att hitta. Finns lantligt hotell närmare frankolinerna?

24+25/11 Le Lagon i Moulay Bouselham

Det enda större hotellet, på södra sidan om infarten i byn. Går inte att missa. Bra: Läget! Dåligt: Maten, standarden. Det lär finnas små pensionat i byn...

26/11 Chez JourJou i Oukaimeden (resp. Hotel Islane i Marrakech bra enl. andrahandsuppg.)

Sista hotellet före vänstersvängen mot liftarna. Bra: Bästa hotellet i Oukameiden. Bra mat. Vilka rum! Dåligt: Dyr dryck, alltså inte mycket...

Zagora – en bra utgångspunkt för utflykter i Draadalen. J-P blickar ut över det karga landskapet.

Utsikt från hotell Le Lagon i Moulay Bouselham. I bakgrunden ses Merdja Zerga och campingen med kapugglor (till vänster).

Resedagbok (Ingrid Stenström)

Under året har resan med stor entusiasm planerats och förberetts av Acek och Fredrik, som vid våra träffar presenterat olika alternativ till reserutter och fågellokaler att besöka, vilket ledde till:

14 november: (torsdag) Avresa med Ving från Arlanda på morgonen. På grund av oväder med kraftig motvind över Västeuropa blir vi försenade och får mellanlanda i Alicante för tankning, varvid första researten, **härfågel**, ropas ut av de fönsternära och observanta skådarna på vänstersidan. Först kl. 16 lokal tid landar vi, och efter en timme är det dags att lasta och äntra vår buss. Hjälpsamma marockaner tar hand om väskor och lastning på busstaket tillsammans med Hassan, vår chaufför för de kommande två veckorna. Betalning förväntas för denna tjänst, och det lär vi oss snart är en regel att se upp med. Medan lastningen inne i bussen pågår under mycket huvudbry, passar vi på att se oss om och hänger in **svart stare**, **gråsparv** och **diademrödstjärt**. I det tilltagande mörkret lotsar Hassan oss in mot Agadir i lugn takt. Vi hinner se både **varfågel** och **skata** av nordafrikanska rasen **mauretanica** längs vägen, och när vi stannar för att rätta till presenningen på taket, hörs en **trädgårdsbulbyl**. Det är bara den första av många.

Vi trodde Marocko var ett torrt land, men stora sjöar blänker i mörkret längs vägen. Efter att ha installerat oss på Hotel Aferni, vår bas för hela Marockovistelsen, promenerar vi till en av Bosse sedan tidigare prisad restaurang. Maten är god och billig, men återtåget ger oss en rejäl rotblöta både från ösregnet och de stora och djupa pölar längs vår väg. Det blir till att hänga alla kläder på tork.

Vanligt inköp för en Marockoskådare.

När regnet efter en halvtimme startar på nytt, fortsätter vi längs Sousedalen. Vi har kommit till Marocko mitt i Ramadan, så några restaurangluncher lär det inte bli, utan vi stannar i en stad för att köpa lunchmat. Den består i allmänhet av bröd, vatten, Coca-Cola, yoghurt, sardiner, ostbitar (la Vache qui rit), kex, clementiner, dadlar och bananer, och har fördelen att den kan intas när och var som helst.

Efter någon timme börjar vi ta oss upp i ett allt bergigare och kargare landskap. Regnet har upphört, och någon ropar **örnvråk**. Vi hinner studera den en bra stund och får därigenom också en paus i åkandet. Nästa utrop från bussen blir **korp** och strax därefter **svart stenskvätta**, men lunchrast får vi inte förrän en olivlund strax före orten Tzenakht ger oss lä i den hårda vinden. Mellan tuggorna blir det studier både av blommande saffranskrokus, som en marockan går och plockar, och av fåglar. **Svart rödstjärt**, **svarthätta**, **sammethätta** och **sädesärta** hör till nyheterna. **Gransångare** och **gråsparv** kommer vi att se mest överallt.

I bergspasset Tizi-n-Bachkoum på 1700 m ö.h. är det dags för spaning. Strax före stoppet ses en **västafrikansk jordekorre** alldeles vid vägen. I den hårda blåsten blir pausen inte så givande, men 20

15 november: Reveljen går kl. 5, och vi inrättar oss direkt för tidiga morgnar. De ännu lika plaskvåta kläderna blir kvar i badrummet till vår återkomst om fem dagar. Efter frukosten försöker vi förklara för portieren, att vi vill ha våra popcorn poppade kvällen innan vi är tillbaka. Bussen stuvats med viss möda, den tycks bli proppfull. I ljusningen bär det av mot öster, regnet har skapat sjöar längs vägen, och till råga på allt börjar det dugga igen.

Vid bron över Oued Sous strax före staden Taroudannt stannar vi för en första skådning. Vattnet forsar förbi, det är alldeles rödbrunt och fullt med slam. Blåsten tar i rejält, men vi slipper regnet en stund och hinner se bl.a. ett par obestämde **tornseglare**, **blåmes** och **trädgårdsbulbyler** på nära håll samt **diademrödstjärt**. På långt håll syns en **svartvingad glada**.

I skydd av bilfönster. Åker och oväder fotograferat i farten.

svartbukiga flyghönor och **sandökenlärka** ses ändå av några. Betydligt trevligare blir rasten vid Asif Irhihi någon timme senare. Två **gråhägrar** flyger över vägen. Lisa går ner till ouedden, och plötsligt kommer en störtvåg av rödbrunt slamvatten. Mellan 50 och 100 små gröna och grå grodor – liksom Lisa – flyr upp från den tidigare nästan torra flodbädden. Många klarar sig men en del dras med av den häftiga flodvågen. Diverse vadare tar till vingarna, medan paddor klamrar sig fast vid ännu uppstickande tuvor. Bland gråsparvarna finns också **spanska sparvar**, **klippsvalar** flyger över vattnet, en härfågel sitter på en gren, och vi ser både **kornsparvar** och **stensparvar**, **ökentrumpetare**, **stenökenlärkor** och **lagerlärkor**.

När vi passerar en bergsrygg längs vägen österut, ser någon av våra mest uppmärksamma skådare en **blåtrasthona**. Staden Ouarzazate får bara en snabb titt från bussen, eftersom vi har bråttom till nattkvarter, helst före mörkrets inbrott. Vi hinner i alla fall se ett par storkbon och en **tornfalk**.

Solen går ner 17.20, men när vi ännu inte är framme vid vårt förväntade hotell i Boumalne-du-Dades vid sextiden, stannar Hassan och tar en fika. När han frågar efter vägen till hotellet, visar det sig ligga 30 km bort! I kolmörkret bär det sedan iväg uppför i serpentinerna längs en usel och knölig men asfalterad väg. Väl framme befinner vi oss högt uppe i Atlasbergens sydsluttning i Gorges du Dades. Ett av hotellets tre namn är Chez Fouad. Vi undfägnas med en tre-rätters middag: soppa, Tajime och frukt, och efter artgenomgång är det dags att krypa i säng. Somliga får det stora nöjet med grand lit! Klockan 22.10 stängs helt enkelt strömmen av. Då är det skönt att ha en ficklampa.

Vanlig vägkantvy. Slätten vid Tazenakht med Atlasbergen i bakgrunden.

16 november: Reveljen går kl. 6, och i kolmörkret gäller det att hitta sin ljuskälla. Vi trevar oss ner till matsalen i suterrängvåningen, där vi serveras stekt bröd med marmelad till frukost. När den första aningen till dager skymtar, hörs en **cettisångare** och en **koltrast** alldeles utanför fönstret. Vi befinner oss i dalens botten med en strömmande bäck och mindre odlingar, där också

gråsparvarna kvittrar. Efter frukosten tar vi en promenad längs vägen. Bergsbranter reser sig högt över oss på båda sidorna. Två **hussparvar** håller till kring och på byggnaderna, och ravinen visar sig innehålla åtskilliga fågelarter som bl.a. gransångare, **ringtrast**, **forsärila** och sädesärila, blåtrast, svarthätta och blåmes.

Vid nerfärden längs den skumpiga vägen njuter vi av de vackra vyerna med solen på bergstopparna. Lördagsmorgon och ett myller av folk visar att dalgången är tätare bebodd än vi kunde ana. Klippsvalar, gråhäger och en örnvråk syns längs vägen. Vi passar på att köpa matsäck i Boumalne-du-Dades, innan vi kör mot öster till korsningen med Tagdilt Track. Högsletten, där en dromedarflock betar vaktad av en pojke, lockar till spaning.

Två **ökenbergslärkor** är mycket orädda och låter sig villigt studeras. Vi sprider oss över den karga stensletten, som ter sig nästan livlös. **Båglärka**, en **slagfalk** på en sten med byte, stenökenlärkor, två svartbukiga flyghönor, en örnvråk och **berberstenskvättor** visar dock att öknen lever. Vid en liten sänka med gles och späd grönska tar vi vår matrast och belönas med ett 10-tal berberstenskvättor på nära håll och en stor flock **kronflyghönor**, hela 26 stycken, som Acek fotografierar, innan de tar till vingarna. Tidigare har flocken smugit kring bland de minimala buskarna på en svag sluttning.

Efter en timme är det dags att fortsätta mot öster med den över 2000 m höga bergskedjan Jbel Sarhro till höger om oss. Här och där passerar vi byar vid grönskande oaser med ett myllrande folkliv. Många sitter bara på marken och pratar, svepta i sina kappor, ”toppmurklor”, medan åtskilliga pojkar spelar fotboll på ibland ganska primitiva planer. Tinerhir är en mindre stad vid foten av Atlasbergen, och ungefär där börjar de **vitkronade stenskvättorna** att dyka upp, som sedan är vanliga i Marockos södra och östra ökenrakter. Vid Tinejdad tar vi av från väg P 32 mot öster och Erfoud. Varfågeln sitter här och där i de enstaka träden i den platta halvöknen.

El Gfifate med en liten palmlund lockar, och där ser vi **ladusvalor**, **hussvala**, **rostgumpsvalar**, diademrödstjurt, vitkronad stenskvätta, **svarthakad buskskvätta**, **provencesångare**, **glasögonsångare** och gransångare. Efter intensiva studier bestäms också en **atlassångare**. En blåtrast sitter på en klippa och sjunger

och två **bleka tornseglare** flyger förbi.

I Jorf vandrar vi under den sena eftermiddagen runt i en stor lund av dadelpalmer. Tiggande barn dyker genast upp så fort vi lämnar bussen. Hassan jagar bort dem, men när vi är borta från bussen, kommer de fram igen. Trädgårdsbulbyler, tamduvor och gråsparvar finns överallt, men i övrigt är det nästan tomt på fågel. Några **hämplingar** och **steglitser** syns och hörs ändå.

På väg in mot Erfoud ser vi stora pölar. Även här i kanten av Sahara har det tydligt regnat rejält. Många intressanta ouedder lockar, men nu i skymningen är det bara hotellet som gäller, och vi är snabbt framme vid Hotel Kasbah Tizimi, ett stort palats. Det visar sig vara uppfört av och för Främlingslegionen, och man kan bl.a. se en Rotary-skylt. Efter artgenomgången serveras vår middag med dadelpaj som efterrätt. Vår långa och intressanta dag tar ut sin rätt, och det är skönt att få somna direkt efter maten.

Acke med sanddynor. Vid Erg Chebbi ges stora möjligheter till fotografering.

17 november: Tur att vi lagt oss tidigt, för redan kl. 4.30 är det väckning. Myggor på rummet här i kanten av Sahara! Två Land Rovers väntar utanför, och kl. 5.05 bär det av mot sydost i kolmörkret. På den dåliga asfalten syns pölar efter nattens regn. Snart är vi ute i gruset, och förarna kör parallellt med varandra. Venus – morgonstjärnan – lyser starkt i öster liksom ett otal andra stjärnor. En siluett av sanddynor skymtar i det svaga morgonljuset, strax innan vi kl. 6 är framme vid Café Yasmina i Erg Chebbi. Medan dagen randas alltmer, äter vi vår frukost på en sanddyn. Sanden är rödfärgad, bitvis mycket lös men däremellan helt fast. Gråsparvar, sädesärlor och en **ökenkorp** är morgonens första fåglar. ”Guider” kretsar kring oss och vill visa fåglar och sälja souvenirer. Två **ökensparvar** sitter långt borta på en kärra, men senare får vi dem till allas och inte minst fotografernas stora nöje strax intill oss.

Innan solen går upp alldeles före kl. 7 upptäcker vi siluetter av folk på mest varje sanddyn runt horisonten.

Revir för ökensparv. Dromedarer, Café Yasmina och Erg Chebbi.

Det är söndag och tydligen populärt att se soluppgången över Sahara. Fyra ökentrumpetare hoppar omkring på marken bland dromedarspilling och minimala buskar. Medan solen snabbt stiger liksom temperaturen, ser vi

inne på gården vid kaféet en ladusvala flyga kring, och på taket sitter en varfågel och en vitkronad stenskvätta tillsammans med tre ökensparvar och sjunger. En glasögonsångare hörs bland buskarna nedanför, medan vi fikar utanför det nu öppnade kaféet.

Efter tre timmar vid Café Yasmina åker vi en tur ytterligare söderut längs dynerna, ner till Café du Sud. Fredrik ser långt borta en **rostand** flyga. En sädesärta badar i en regnpöl mitt i öknen. Vi ser en stor lastbil köra rakt ut mot ingenting. Vart ska den? Ett kort stopp vid en muromgärdad gård ger inget nytt, och vi vänder snart åter mot norr och Erfoud. Nu förstår vi, varför våra fordon kunde köra bredvid varandra på vägen ut i mörkret. Sedan vi lämnat dynerna bakom oss, är det en enda stor stenig grusslätt.

Vid Kasbah Dakaoua går vi ut i en oued med pölar och buskar. Där finns sädesärlor, **ängsfiplärkor** och hämplingar. Är några av dem flyttfåglar från Norden? Dessutom ses vitkronad stenskvätta, glasögonsångare, sandökenlärka och **saharaskriktrast**. Barn åker kana på plastskynken i den våthala "mjälan" i ouedden. En klippsvala flyger över, när vi ska fortsätta mot norr. Plötsligt stannar vår förare, medan det andra fordonet försvinner. Punka på höger framhjul! Med snabbt bistånd av Thomas är hjulet snart utbytt, och vi kan jaga ikapp de andra, som via mobiltelefonen har fått veta varför vi blev efter. De står vid en tamarisklund, där vi kan studera fyra bågglärkor både i flykt och på marken.

Klockan 13 är vi åter i Erfoud, hämtar vår packning och lastar in i bussen. I hotellets trädgård ses blåtrast, trädgårdsbulbyl, hussparv och sädesärta. Efter inhandlande av matsäck i närmsta affär bär det av mot söder och sedan västerut. I början kör vi genom lundar av dadelpalmer, men senare är landskapet mest platt och ökenartat. Vägbanan är till en början dålig och ibland knölig av drivor med sand, men övergår efter några mil i fin, nyanlagd asfalt. Trafiken är livlig med många minst sagt överlastade fordon. När vi ser några klippsvalar från bussen, passar vi på att ta lunchrast vid vägkanten. En stor del av bussfärden blir sedan mest transport längs en ganska enformig väg. Vid Alnif går vägen söderut igen med en del kala berg på båda sidor. I staden Tazzarine väljs vägen mot nordväst till Zagora, även om kartan visar en närmre väg mot sydväst. Varför? I mörkret nästan krockar en uggle med vindrutan. Först kl. 18 är vi i den vägkorsning, som säger Zagora 64 km, och Hassan stannar för att få något i sig. En dryg timme senare i näst intill fullmåne kör vi in i Zagora, som verkar vara en flott stad vid randen av Sahara, och stannar vid Hotel La Fibule i en dadelpalmlund.

Ett stort och glatt holländskt sällskap sitter i matsalen, när vi intar vår sena middag med soppa, couscous och frukt som efterrätt. Någon artgenomgång orkas inte med efter denna långa dag. Hur det ordnades för dem, som mot sin vilja fått grand lit vet jag inte, men ...

18 november: När vi kl. 6 står utanför matsalen och väntar på frukost i den stjärnklara morgonen, hörs en **gluttsnäppa** från floden intill. Två hussparvar hoppar omkring på golvet inne i matsalen och gör verkligen skäl för namnet. Medan vi äter, sitter en av dem i en nisch på väggen! Före avfärden ser vi två **kohägrar** flyga förbi. En blåtrast, **turkduvor** och en skriande åsna noteras också. Ännu en morgon kör vi söderut mot Sahara. Vid hotellet såg vi en stor grupp motorcyklister, som troligen skulle ta sig genom öknen, medan vi nöjer oss med dess norra kant.

Vi passerar orten Tamegroute och korsar Oued Draa. Så småningom reser sig en bergskedja, som vi snabbt kör över för att hamna på nästa stora slätt. Varfåglar, vitkronade stenskvättor och **ökenstenskvättor** liksom någon ökenkorp skymtar. Efter att ha korsat ännu en bergsrygg och ett par oaser, är vi efter drygt en timme framme vid vägens ände i Mhamid. Området är militärt och fotografering förbjuden. Vi vänder och stannar sedan norr om staden. Det är Marockos nationaldag, marknad pågår strax intill, och folk strömmar till från alla håll i överfyllda bilar, på åsnor och till fots. På den steniga slätten ser vi en hel del fåglar: bågglärkor alldeles nära, **sparvhök**, ökenkorpar, en **brun kärnhök**, sandökenlärka, ökenstenskvätta och **toflärkor**. Några av oss besöker marknaden och luktar på alla spännande kryddor. Lisa återkommer med "ökentofflor" av en sort som hon köpt förr. Hela stenslätten lyser i olika färger av allt plastskräp, som fladdrar omkring. Så ser det tyvärr ut på många platser i Marocko.

Strax norr om Mhamid ser en palmlund med en kamelinhägnad lockande ut. **Palmduvor**, hussparvar, bulbyler, koltrastar, ökenkorpar, härfågel, sädesärlor och vitkronade stenskvättor blir resultatet. Nästa stopp sker vid en välfylld bevattningskanal vid Oulad Driss, med buskklädda sanddyner intill. Vi ser spår efter ödlor i sanden. Gruppen sprider ut sig, men inga nya fågelarter hittas.

I Tagounite handlar och tankar vi, för att sedan köra över de båda bergskedjorna på nytt. En uppmärksam skådare i bussen ser en berberstenskvätta. Ett kort stopp i stenöknen ger bara varfågel, stenökenlärkor, vitkronade stenskvättor och ökenstenskvättor. Någon kollar en brunn, och tror att det är 3 m ner till vattnet.

Vid Oued Draa är det dags för vår lunchrast. Stortvätt av textilier pågår, och de färggranna mattorna och täckena hängs upp på tork vid flodbädden. Traktens alla kvinnor och barn verkar vara med, och barnen kommer förstås fram till oss, nyfikna men tyvärr också tiggande. En vacker **amiralfjäril** fladdrar förbi. **Silkeshägrar**, bulbyler, ladu- och klippsvalar, gluttsnäppa och **skogsnäppa**, ängsfiplärkor, sädesärlor, glasögon- och

gransångare, tofslärka och båglärka, vitkronad stenskvätta, svarthakad buskskvätta, 4 **klipphöror**, en örnvråk som mobbas av två ökenkorpar – vilken blandning!

Vid Tamegroute sitter en **berberfalk** på en stolpe och väcker livlig diskussion om arttillhörighet, eftersom mustaschfläcken är bred som hos pilgrimsfalk!

I Zagora uppstår problem att få tillbaka växel för dem som köper frimärken. Antingen har affärsmännen svårt att räkna, eller också försöker de skoja oss turister. Vi fortsätter mot norr och senare mot nordväst. Efter att ha passerat Agdz kommer vi via hisnande serpentinvägar upp i ett bergspass på 1660 m ö.h. i Jbel Sarhro. Gruppfotofering. Svarta stenskvättor sitter på raketet. På vägen ner ser vi åsnor och getter i ravinernas branter. Hur kan de klara sig? Vid en numera uttorkad oas ser vi en stor flock hämplingar, **taltrast** och två lagerlärkor.

Alldeles vid solnedgången kommer vi fram till Hotel Draa mitt i Ouarzazate. Hassan har bråttom till sin Ramadan-måltid, så urlastningen går snabbt, och vi får gott om tid före middagen. Den består av sallad, tajime och bananer som efterrätt. Stämningen är hög – även helt utan alkohol – så hög att artgenomgången senare nästan urartar!

19 november: Från minareten intill hotellet väcks vi av böneutroparen. Vid ljusningen efter frukost åker vi genom Ouarzazates finare kvarter ner mot dammen Barrage El-Mansour och reningsverket. På torget är morgonhandeln igång. När solen går upp strax efter kl. 7 släpps vi av i den kyliga och stilla morgonen. Dammens vatten verkar vara mycket långt borta. De senaste årens torra har tårt på vattenreserverna, och de regn som kommit den senaste tiden har inte givit mycket tillskott. Dammens uttorkade botten i närheten av staden används nu dels som tipp och dels för privata små odlingar. Jag strövar långsamt längs stigen, medan de övriga skyndar mot vattnet. Deras utbyte blir mycket leriga fötter och ändå en bra bit kvar till vattnet. En **blå kärnhök**, **ägretthäger**, **skedstorkar**, **flamingor**, 4 **vita storkar**, 100 roständer, **gulärta**, **större strandpipare**, **gråtrut**, **skäggdopping**, gluttsnäppa och ökenstenskvätta är inget dåligt resultat. Mitt urval av arter är varfågel, glasögon- och gransångare, sammetshatta, ladiusvala, ängspioplärka, sädesärta, tofslärka, **grönfink** och hämpling. På återvägen möter jag många kvinnor på väg ut till odlingarna. De hälsar vänligt.

Ouarzazate är universitetsstad och även centrum för filminspelningar. Den ligger på över 1000 m höjd. Vi kör västerut och passerar vid 9.30-tiden Asif Irhihi, den plats där flodvägen kom störtande vid vårt förra besök. Nu är där nästan torrt. Efter en halvtimme går vi ut på en högslätt vid Anezal för att leta efter lärkor. Vinden är kall, och enda arterna som syns är lager- och stenökenlärkor. En herde går med sina får och getter i en liten oued.

I Tazenakht inhandlas mat, och vid lunchen på en annan vindpinad högslätt ropar Acke och får alla utom Lisa och mig att rusa iväg för att titta på tre **tjocknäbbade lärkor**. Efter vår matrast är det dags att köra ner från bergen mot Sousdalen. Vid Aoulouz stannar vi vid en bro och ser turkduva, varfågel, örnvråk, 2 klippsvålor, ett blåtrastpar, svartstjärnor och en svarthakad buskskvätta. Dessutom möter vi de första nötkreaturen, fast det längs vägarna funnits många varningsskyltar med kor. Stora pölar syns efter regnen, och bönderna är ute och plöjer med sina åsnor eller med en åsna och en oxe. Här finns också vin- och citrusodlingar.

Strax söder om korsningen med väg S 501 mot Marrakech stannar vi för att spana efter örnar, och Thomas "Örnöga" får snabbt syn på två **savannörnar** mot bergen i söder! Enligt expertisen är de unga. I varje fall är de mycket vackra, och vi kan länge njuta av anblicken. Övriga rovfåglar som syns där är slag- och tornfalk, **pilgrimsfalk**, sparvhök och en varfågel, som fångar en ödla. Tofslärkor sjunger.

När vi ser en **hökörn** sittande på en kraftledningsstolpe, är det dags för nästa stopp, som dessutom ger oss både **gulhämpling** och en **bofink**-flock. Vid Oulad Aissa stannar vi för att beundra en ryttlande svartvingad glada. Den fångar något, som den flyger med till en stolpe och åter upp. Under vägen mot Agadir ser vi sedan ytterligare fem

Glada och förväntansfulla inför båtskåning. Marockogänget med båtbesättning i Agadirs hamn.

svartvingade glador.

Eftersom vi inte hinner fram före mörkrets inbrott, stannar Hassan för en fika, och vi är hemma vid vårt hotell först vid 18.30-tiden. Vi går till en restaurang i närheten och äter den sedvanliga tajimen. I Agadir känns det varmt och fuktigt efter våra dygn långt från havet och på stora höjder. Det kommer t.o.m. några regnstänk. Kläderna har i alla fall hunnit torka under veckan. Portiern visar strålände upp sin fulla sopsäck med poppade popcorn, som vi bett honom ordna.

20 november: Från minareten hörs böneutroparen och fullmånen lyser över av regnet nytvättade gator i Agadir, när vi går ner till vår tidiga frukost. Klockan 7 körs vi av Monique till marinan och katamaranen Maeva medförande 70 liter popcorn och 5 liter matolja. Solen går upp, havet är stilla, men sittedynorna är blöta efter nattens regn. I hamnen syns en **sädesärsla** av den marockanska rasen *subpersonata*. Kapten med två gastar tar oss snabbt ut på havet mot nordväst.

Redan i hamnen ser vi många trutar, och strax utanför flyger **kentska tärnor**. Atlantdyningarna är långa, och tätt över dem flyger **havssulor**, **gulnäbbade lror**, **grålror** och **medelhavslror**. Längre ut blir det en stund glesare mellan fåglarna. Vi serveras kaffe med wienerbröd. Acek har redan vid frukosten delat ut sjösjukepiller till alla som trodde sig behöva, men ett par av oss klarar sig ändå inte helt och hållet utan tvingas avstå från fikaten. Lätta dimmoln skymmer solen. Kanske bra som skydd mot solbränna. Vi får se såväl **vanlig labb** som **bredstjärtad labb** och **storlabb**.

Efter 3 timmars gång långt ut på havet kommer en sädesärsla över båten! Strax efteråt dyker en **havssköldpadda** upp, och vi kretsar runt den. Sedan stängs motorn av, och det blandas ”chum” – popcorn, matolja och fiskrens – som slängs ut för att locka fåglar och fiskar. Tyvärr verkar den inte vara tillräckligt inbjudande, men ännu en havssköldpadda visar sig en stund senare. Till lunch får vi bröd med kycklingsallad inuti och vin att dricka.

Havssulor, trutar och lror... Havsfåglar med Agadir i bakgrunden.

En **hammarhaj** kommer i närheten av oss, och en stund senare även en **klumpfisk**. Båda är mer än meterstora. Vi går litet närmre kusten och prövar med mer ”chum”. En **tordmule** ligger på vattnet, och vi får se både **större lror** och **mindre lror**. Brisen från havet friskar i, och de flesta fåglarna verkar följa fiskebåtar, så vi närmar oss en av dem och kan titta på alla havsfåglarna kring den. En labb angriper en trut med byte och övertar det strax ovanför vattenytan.

Även eftermiddagskaffe med kaka bjuds, så vi behöver knappast hungra. På väg hem hissas ett segel för att stabilisera båtens rörelser i dyningarna och vinden. Närmre kusten ser vi ganska många gulnäbbade lror, tordmular och kentska tärnor. Vid fyratiden är vi i hamn igen efter en härlig dag på havet. Taken är fulla av trutar, och vi ser också två **svarthuvade måsar**. Fredrik börjar hämta sig och tycker trots allt, att dagen var fin. Gruppfoto ska tas, de tre damerna i sällskapet får var sin ros, och sedan bär det hemåt mot hotellet igen. För att fullfölja dagen på havet promenerar vi senare till Miramar, en restaurang nära hamnen, där de flesta äter fisk. Dyrast hittills men gott. Artgenomgången blir snabb och koncentrerad.

21 november: (torsdag nr 2) En vecka full av upplevelser har gått, och Lisa måste lämna oss och resa hem. Vi stiger som vanligt upp tidigt för att komma iväg före gryningen. Fullmånen lyser genom skyarna. Berndt är

tyvärr så dålig, att han väljer att stanna på hotellet.

Färden går söderut genom jordbruksområden med en del växthus och även traktorer. Stora pölar syns både på och längs vägen. Strax efter soluppgången kl. 7.15 svänger vi ner mot kusten och byn Massa vid Oued Massa. Svarta starar, turkduvor och en tornfalk ses längs vägen. En nästan underminerad, dålig grusväg på ostsidan av floden tar oss ändå fram till parkeringen. Från bussen ser vi **sothönor**, **smådopping**, gråhäger och en **natthäger** nere i och vid ån.

Innan vi ens hinner starta promenaden ner mot havet, blir artlistan lång. I floden ses bl.a. **bläsänder**, **brunänder**, **marmoränder**, **stjärtänder**, **krickor**, skedstorkar och flamingor samt 3 **rödnäbbade trutar**. I buskarna hörs trädgårdsbulbyl, sammetshatta, gräsångare och hämpling. Någon ropar **skatgök**, och med Anders i täten rusar alla för att få se den och lyckas också! Även en vanlig skata visar sig, liksom palmduva.

En **göktyta** dyker upp, och vid spaning över ån hittar vi **kungsfiskare**, **vitögd dykand**, **drillsnäppa**, **rörhöna** samt tre **vildsvin**. Flera bruna kärrhökar patrullerar området kring ån, och en gråhäger kommer flygande med en stor fisk på tvären i näbben. Den första av flera **fiskjusar** ses med fisk i klorna. Det är tydligen riktigt gott om fisk i vattnet.

Solen gassar, så snart håller vi oss helst i skuggan under spaningsstoppen. **Gräsångare**, sädesärlor, hämplingar, gulhämplingar och **rödhakar** finns rikligt längs vägen, och vid ån ser vi också **tofsvipa**, **rödspov**, silkeshäger, gluttsnäppa, **kärrensäppa**, **storskarv**, **rödbena**, gulärlor och **stytlöpare**. En hökörn sitter länge i en buske på andra sidan, och en pilgrimsfalk kommer flygande förbi. Medan gruppen går ut till havet, stannar jag och pratar bland annat med en pojke, vars åsna vandrar helt fritt längs vägen och lämnar sin husbonde efter sig.

Klockan 10.30 vänder jag och går sakta tillbaka. En diademrödstjärt sitter fint i en buske nära mig, en silkeshäger fiskar, och jag ser åtskilliga fiskar hoppa ur vattnet och försöka fly för den. Ännu en pilgrimsfalk passerar, en tornfalk ryttlar, och fiskjusar fiskar. Plötsligt hör jag en **svartkronad tchagra** flöjta strax intill mig, och sedan sitter den fint i en buske!

Klockan tolv under min lunch får jag syn på 50 ibisar på en revel i ån. Ungefär 20 av dem är **bronsibisar**, varav en del är ringmärkta, medan de övriga är betydligt mer kortbenta **eremitibisar**! Efter 30 minuter lyfter hela flocken, en stor del av den försvinner mot havet, men resten faller nedströms på en revel i vattnet. Gruppen berättar vid återkomsten, att de sett 31 eremitibisar vid havet samt en slagfalk. På reveln finns också **skedänder**, storskarvar, stytlöpare, sothöns och marmoränder.

Efter en fikarast vid bussen kör vi ner till byn och några odlingar vid ouedden. En hona av blå kärrhök jagar, där hörs cetti- och gräsångare och en **talgoxe**. Palmduvor, ladusvalor, några **brunstrupiga backsvalor** samt **kaspiska bäcksköldpaddor** i diket plus kväkande grodor och en ryttlande tornfalk är utbytet. På väg till nästa stopp vid minareten, som inte ger något nytt, får vi se en **minervauggla**.

Dags för lärkspaning igen på en stenig slätt: Ökenstenskvätta och **vanlig stenskvätta** samt ängspioplärka har setts, när någon ropar. Två **tjockfötter** samt varfågel och lagerlärkor är resultatet av den utflykten.

Vi hinner hem till hotellet före solnedgången till Hassans belåtenhet. Efter en god men försenad middag på restaurang La Tour de Paris är det dags för artgenomgång. Anders har rakat av sig mustaschen! Det är till skatgökens ära. En givande dag.

22 november: Dags för en 6-dagars rundtur. Före ljusningen är vi på väg norrut längs kusten. Strax efter soluppgången – någon sol syns dock inte i det mulna vädret – är vi framme vid Cap Rihr. Medan vi går ner mot havet, ser vi korp, svarthakad buskskvätta, svart rödstjärt, diademrödstjärt och en sjungande hussparv på ett tak. I den svaga, östliga vinden får vi lä på havssidan av en liten byggnad. Över havet kan vi se många havssulor, storskarvar, en gulnäbbad lira och medelhavsliror, vanliga labbar och storlabbar. Silkeshägrar, en **småspov** och en drillsnäppa flyger söderut längs kusten. Från norr kommer dimman smygande, det är saltdis över havet och ganska kyligt. Vi hinner i alla fall se två tordmular, en trolig mindre lira och åtskilliga trutar samt två labbar jaga en kentsk tärna, innan det är dags att gå uppåt igen.

När jag strövar ensam före de andra, får jag syn på en tjockfot, som senare visar sig vara en av nio! En **sånglärka** hörs, och där finns både ängspioplärkor och lagerlärkor, hämpling, svart stenskvätta, varfågel, talgoxe, 5 spanska sparvar, 2 steglitser, sammetshatta och ladusvalor. Dimregnet jagar in oss i bussen för vidare färd norrut.

Vid Tamri stannar vi trots ett intensivt regn för att titta efter eremitibis, men vad vi ser är framför allt 6 roständer, en badande fiskgjuse, 21 **gravänder**, 1 flamingo, 150 rödnäbbade trutar, 300 **silltrutar** och 50 gråtrutar, 20 kentska tärnor, 10 grå- och 5 silkeshägrar samt en **amerikansk kricka**.

Vägen lämnar havet och klättrar upp i bergen. Klättrar gör också getterna – högt upp i trädskronorna! Regnet upphör, och vi gör en avstickare ner mot havet till Plage Dafadna mitt emellan Cap Rihr och Essaouira. Vid promenaden söderut längs stranden ser vi säkert 300 rödnäbbade trutar, 2 småspovar och 2 **storspovar**, 18 **svartbenta strandpipare**, 2 kärr- och 2 drillsnäppor, 5 krickor och åtskilligt annat av det vi brukar se. Under

fikastunden stiger tidvattnet även upp i ouedden. Barn omger oss som vanligt, och en flicka står länge och granskar oss, tills hon blir tillsagd på skarpen av sin mamma. Betande får och dromedarer strövar runt bland de glesa buskarna för att hitta något ätbart.

Efter två timmar vid stranden kör vi åter norrut, passerar Essaouira, och ser från bussen svarta starar, tornfalk och två korpar. En bonde plöjer med två dromedarer. Vi väljer nu kustvägen. De områden vi kör genom är mer bevuxna av träd och höga buskar än vad vi tidigare sett. En härfågel flyger över vägen. När vi kommer ut ur skogsområdet, är det närmast total sandöken igen ända ut mot havet. Efter regnen ligger nerspolad sand i drivor på vägen. Vi stannar till för att studera en stenskvätta, som visar sig vara en hona av den vanliga. För att skydda sina åkrar mot erosionen har bönderna byggt stenmurar. Från bussen ser vi två minervaugglor och ännu en tornfalk.

Vid bron över Oued Tensid får vi äntligen se 10 brunstrupiga backsvalar på ganska nära håll och deras bohål i flodbrinken. Där finns också turkduvor, ladusvalor, steglitser, rödhake, koltrast och mycket annat. Norr om byn stannar vi igen vid floden. Fågelrikedomen lockar. Brunstrupiga backsvalar flyger fram och tillbaka, och på revlar står grå-, silkes- och kohägrar, gluttsnäppor, rödbenor, rödnäbbade trutar, 3 svarthuvade måsar, 5 **myrspovar**, 2 skedstorkar, 5 större strandpipare och 2 **mindre strandpipare**, 1 drillsnäppa, 1 **skärfläcka** m.m. En sparvhök flyger förbi.

För att hinna till Safi före skymningen måste vi tyvärr lämna denna intressanta plats. Längs vägen ser vi 4 korpar, en hämplingflock, kohäger och många svarta starar. Vi tar in på Hotel Safir, Safis finaste, där kungen sägs ha varit på besök nyligen. Före artgenomgången hinner vi gå ut till poolen och se ut över havet och de upplysta fartygen på redan. Fyra obestämda tornseglare far runt under livligt sirrande, medan bulbyler, koltrastar och rödhakar hörs bland buskarna. Middagen består av en varm, god soppa, kycklingklubba och som efterrätt någon sorts söt mannagrynspudding. Vi får dessutom dadlar, fikon och andra sötsaker.

Cap Rihr. Klassisk marockansk havsfågellokal med fyren och samhället i ”ryggen”.

23 november: Väckning kl. 5 till en mulen och blåsig dag – tyvärr också med halsont. Vår förkylning med hosta drabbar så småningom mer eller mindre alla. Beteckningen ”sanatorie-expressen” säger nog det mesta. Eftersom vi inte hunnit inhandla något matsäcksbröd i går, tar vi med oss resterna av den rikliga tilldelningen

vid frukosten. Hassan har problem att hitta ut ur Safi och kör nästan fast i leran, när vi kommer till en återvändsgränd i hamnen. Så småningom tar vi oss ändå ut mot norr i mörkret.

Strax före soluppgången är vi framme vid Cap Beddouza – i månsken. Vi går ner mot havet och ställer oss i lä av fyrbyggnaden. Vinden är sydostlig, kall och rätt frisk. Kraftiga bränningar bryter strax utanför kusten. 5 rödnäbbade trutar, 5 gråliror, gott om havssulor, silltrutar, tordmular och kentska tärnor liksom medelhavsliror flyger ute bland bränningarna men är ganska svårstuderade. Såväl vanlig labb som bredstjärtad labb och storlabb syns, men många labbar är omöjliga att artbestämma. 16 småspovar och 6 **kustpipare** passerar. Efter knappt två timmar börjar vi dra oss tillbaka mot vägen. Två hussparvar sjunger på ett tak, och där sitter också en svart röststjärt och sjungande svartstjär. Lagerlärkor, sädesärlor, ängspiplärkor, grönfinkar och gråsparvar fullbordar artlistan.

När vi kör vidare längs kusten genom jordbruksbygd med stenvägar, börjar det regna. Stora pölar finns redan längs vägen och spås på ytterligare av regnet. Efter knappt en timme stannar vi vid södra delen av den flera mil långa våtmarken Oualidia Salt Pans. Regnet upphör för en stund, och vi kan från klippkanten titta ner på de fågelrika markerna. Där finns många sorters vadare, t.ex både större och mindre såväl som svartbenta strandpipare, kustpipare, 50 **roskarlar**, stor-, små-, röd- och myrspov, 2 **strandkator**, **småsnäppor**, rödbenor och därtill kungsfiskare, **skrattmåsar**, storskarvar, flamingor, ko-, grå- och silkeshägrar och 2 vita storkar. Uppe på klipphyllan där vi står, finns som vanligt lagerlärkor, svarta storkar, sädesärlor, svart röststjärt och sammetshäta.

Efter en timme kör vi en bit norrut till några saliner. Där ses styltlöpare, skärfläckor, **ljungpipare**, skogssnäppa, **sandlöpare** samt ladusvalor och en tornfalk över oss. Intill några tomat- och morotsodlingar stannar vi igen, nu för att titta på lagunerna nedanför. De visar sig innehålla flera hundra flamingor, men regnet får oss att fortsätta. På gatlyktorna längs vägen sitter solceller.

12.30 är det i regnet dags för lunchrast mitt bland odlingarna, som avgränsas av spanskrörshäckar. Några av oss sitter kvar i bussen, medan de tuffaste klafsar ner mot våtmarkerna och som belöning får se bl.a. bleka tornseglare, 3 bronsibisar och en **rördrom**! En timme senare fortsätter vi en kort sträcka. Regnet gör uppehåll, och vi kan se ut över ännu en fin våtmark med 3 bronsibisar, rödspovar, stjärtänder, styltlöpare, 50 flamingor, en brun kärnhökshona, 4 **skäggtärnor** och 13 **svarttärnor**.

När regnet efter en timme börjar igen, åker vi en kort bit. Men regnet upphör, och vi går ut. Där får vi förutom skrattmåsar se 2 **långnäbbade måsar**, 400 kärnsnäppor, 200 myrspovar, kust- och ljungpipare, kentska tärnor, skarvar, silkes- och gråhägrar samt talgoxe och tornfalk.

Vi gör ett sista stopp vid norra änden av våtmarkerna. Nu är vi framme vid Sidi-Moussa. Där finns bl.a. svartbenta strandpipare, roskarlar och kentska tärnor. Vid bättre väder kunde det varit befogat att tillbringa en hel dag vid denna fina, flera mil långa våtmark.

Vår färd norrut fortsätter genom ett ganska frodigt jordbrukslandskap med mycket vatten i diken och på åkrar. Söder om El-Jadida finns stora fosfatfabriker. Vi hamnar inne i staden och irrar runt en stund, innan Hassan hittar vägen norrut mot Casablanca. Det märks, att han inte är särskilt hemmastadd i de här trakterna. Ouedden vid Azemmour är full med vatten, och vi ser en hel del översvämmade åkrar. Vid vägen säljs kalkoner levande. Hela tiden har vi regn men oftast i mindre mängd. Området är inte så stenigt och inte heller så nerkräpat som i söder. Jordbruken ser fina ut, och en hel del hästar syns både där och längs vägarna.

När vi i mörkningen passerar Casablanca, tar Hassan sin fikarast, och sedan bär det av mot Ben-Slimane först på motorväg och sedan landsväg. Först kl. 19 är vi där, men hotellet är svårfunnet, och Hassan måste fråga flera gånger och kryssa fram mellan pölar – inte alltid med framgång. Ett promenerande par blir nerstänkt ... Till slut är vi ändå framme vid Hotel Zaida, där vi genast trakteras med hett te. Härligt för fuktiga, frusna och förkylda fågelskådare! Den sedvanliga tre-rättersmiddagen med het soppa, tajime med diverse smårätter till och fruktsallad sitter fint.

24 november: Inne i stora entréhallen, där frukosten serveras, växer höga bambuskott! Vi startar i mörker, regn och blåst, och när det börjar ljusna kl. 6.40 ser vi vatten överallt omkring oss. En **rödräv** springer över vägen. Färden går norrut mot Sidi-Yahya genom ganska glesa korkekskogar. Från bussen ses en klipphöna. Blå himmel glimtar till, men vinden blåser kraftigt från söder. Strax efter soluppgången stannar vi för att spana efter marockansk frankolin. En **ormvråk** flyger över oss, och i skogen finns blåmes, taltrast, **dubbeltrast**, **skogsduvor**, **nötskrika** och **mindre korsnäbb**. Gruppen ställs upp på led, men jag hänger inte med i terrängen med buskar, raviner och vattenfyllda bäckar. Medan jag går för mig själv, ser jag 2 vita storkar, 2 skogsduvor och 1 örnvråk. Återkomna efter knappt en timme berättar de, att de sett 24 **marockanska frankoliner** och en **stenknäck**.

Vi far vidare mot norr och passerar kungens jaktställe. En fiskgjuse sitter på en elstolpe, och vi ser flockar av bofinkar och steglitsar samt en brun kärnhökshane. På väg mot Rabat betar nötkreatur i korkekskogen. Kungliga

palatset ligger söder om Rabat. Eftersom vi inte är på motorvägen – Hassan tycks ogilla sådana – kör han en mycket brant backe ner mot floden, och där måste vi ta oss fram på en översvämmad väg. Det går bra, men är nog inte lika lätt för personbilar. Sedan blir det ändå färd på motorvägen mot Tanger, men som vanligt nästan långsammare än på vanlig landsväg. På fälten ser vi ett 50-tal vita storkar, mycket kohägrar bland nötkreaturen och enstaka gråhägrar. Den jord som syns är kopparröd, markerna verkar bördiga men är till stor del översvämmade. Vi åker genom tallskogar, sedan vi lämnat motorvägen igen, förbi en vägmarknad med morötter, lök och rättikor och ut längs helt översvämmade åkrar – som ett hav – i ösregn.

Efter Souk-Tieta-du-Rharb är det gott om sockerrörs- och apelsinodlingar. Lunchmat inhandlas, regnet har upphört, och vi är på väg mot kusten och Merdja Zerga. Landskapet är nästan helt översvämmat, men man kan se *Opuntia*-häckarna som avgränsar de enskilda fälten. På kraftledningsstolparna finns storkbon, och i några av dem står storkar. Tornfalkar, bruna kärrhökar och kohägrar samt en stor flock stytlöpare syns från bussen. Klockan 13 är vi framme vid Hotel Le Lagon i Moulay-Bousselham och flyttar in i våra rum med egen altan mot våtmarkerna i söder.

Medan vi äter vår lunch, kan vi se strandskator, kentska tärnor, skratmåsar, storspovar, silkeshägrar, storskarvar, brun kärrhök, tornfalk, sparvhök och så massor med änder och trutar långt bort. När vi samlas för att promenera ner till campingplatsen i dungen, som syns från våra altaner, har duggregnet börjat igen. Det kraftiga regnet tidigare har spolat bort en del småvägar. På campingen, som delvis ligger i vatten, kommer genast en pojke och vill guida oss. Han pekar snart på den första **kapugglan**, som sitter på dagkvist. Den blir störd av oss, flyger ut och cirklar över oss för att så småningom hitta en ny dagkvist längre bort. Vi ser flera ugglor på samma sätt. Där lär finnas ett 30-tal. Medan de andra går vidare i blötan, tar jag mig så småningom tillbaka mot entrén bland de betande kreaturen. En död, halvt uppäten kapuggla ligger i en pöl. Pojken får 100 dirham – ungefär lika många kronor – som betalning för visningen. En stor summa för honom. Två rödhakar och två forsärlor syns också på campingen. I tallen utanför hotellet sitter ett 30-tal turkduvor.

I matsalen där vi har artgenomgång, är det kallt och pölar på golvet. Varmrätten vid middagen består av ett stort fat med tre sorters stekta fiskar – säkert från trakten. Somliga gillar maten, andra inte. Pommes friten som serveras till, räcker tyvärr inte långt. Efterrätten består av bananer och clementiner. Regnet fortsätter också under kvällen.

25 november: Regnet tycks ha pågått hela natten, så när vi kl. 5.30 samlas i matsalen för frukost, finns där ännu fler pölar. Några har sett kackerlackor och ödlor på rummen. Strax före kl. 7 i ljusningen startar vi mot norr och gläds åt, att molnen verkar lätta. Mitt på vägen står kohägrar. Nu blir det i alla fall färd på motorvägen till Larache. Vinden i området tycks ha varit mycket kraftig, eftersom där ligger knäckta eucalyptusträd. Efter att ha

Översvämmat. Vid Oued Loukkos fanns svarta band av sothöns, mest kamsothönor!

kört genom Larache, svänger vi till höger uppströms Oued Loukkos och är lyckliga nog att slippa promenera den 5 km långa vägen. Hassan är dock litet orolig, eftersom den asfalterade vägbanan är smal och kan vara underminerad av allt vatten runt om. Sothöns i stora mängder syns på vattnet, och när vi stannar, ropar Anders: – De har röda knoppar i huvudet! Alltså är det **kamsothönor**. Det visar sig, att kanske 60 procent av alla sothönsen är kamsothönor. De stora översvämningarna på ångarna tätt intill oss gynnar antagligen vår möjlighet att få studera sothönsen så nära. En uppskattning av antalet ger ungefär 1200 kamsothönor.

Solen skiner, och det är nästan lugnt, när vi kl. 8 stannar vid vägens slut intill en gård. Vattnet i själva floden forsar fram i stor mängd. I närheten syns en **rallhäger**, kungsfiskare, **purpurhönor**, drillsnäppor, gul- och sädesärlor. Cettisångare hörs också men är som vanligt svåra att få syn på. Gruppen går ut på en lerig vall för att spana, medan jag stannar intill gården. En minervauggla sitter på en gammal husgrund på andra sidan floden, och där finns gott om gråtrutar, gråhägrar och drillsnäppor. En **lövsångare** sjunger en kort strof. Artrikedomen är stor. Bland annat ser jag stytlöpare, gluttsnäppor, bruna kärrhökar, flamingor, silltrutar, vita storkar, svarthakad buskskvätta, ett 100-tal steglitsor, 3 koltrastar, fler kungsfiskare, en flygande purpurhöna,

grässångare, rödspov, många gransångare och en kornsparv. Vid återkomsten efter en timme kan de andra komplettera med 1 **grönsiska**, 1 **blåhake**, 1 **dvärgrördrom**, 1 **svarthalsad dopping**, **rödstrupig piplärka** och **vattenpiplärka** samt fler purpurhönor.

Efter noggrann stöveltvätt vänder vi åter men stannar snart för skådning och får genast se 1 **skräntärna**, 1 svartvingad glada och flera storkar på bon. 300 stytlöpare och 10 skärfläckor går långt borta, en stor flock bofinkar flyger över, och på vattnet ses förutom alla sothöns också **gräsänder**. Intill ett vassområde blir nästa stopp, och där syns 7 skedstorkar, tofsvipor, 30–40 bronsibisar, ännu en kungsfiskare och en flygande purpurhöna. Två **vattenrallar** är nya för resan. Vid lunchrasten i det vackra vädret får vi besök av en forsärla. Åtterresan söderut går bitvis på motorvägen, som vanligt utan brådska. Pinje- och korkekskogar avlöser varandra, och från ett stort korkupplag lastas en lastbil. Strax före återkomsten till hotellet vid 12-tiden ser vi en ryttlande svartvingad glada.

En liten ödla kilar iväg inne på hotellrummet. Från altanen syns sandlöpare på en sandstrand. En svart rödstjärthona landar på räcket, och tre steglitser flyger förbi. Efter en timmes rast för att äta lunch och byta till svalare kläder, åker vi till sydöstra sidan av Merdja Zerga och går ner mot vattnet över åkrarna. Vi får genast sällskap av några litet större barn. Där finns sånglärka och tofslärka, sädesärlor, ängspiplärkor, steglitser, varfågel och brun kärnhök. En pilgrimsfalk sitter länge på en revel, och där både syns och hörs gluttsnäppor. Medan jag stannar högre upp, går gruppen ner mot vattnet, men avstånd och värmedaller gör det fortfarande svårt att artbestämma de stora andflockarna.

Vi förflyttar oss med bussen till nordöstra sidan, där vi får närmre till vattnet och från vägrenen kan studera bl.a. 2 långnäbbade måsar, 1 smådopping, storspovar, 1 småspov, rödbenor, rödspovar, vipor, skärfläckor, grå-, ko- och silkeshägrar samt vit stork. På den närmsta ängen går en flock svartstjärnor och ett 20-tal **kajor**. Flera svartvingade glador och en tornfalk jagar i närheten.

Vid hemkomsten ställer vi upp våra tubkikare på altanerna och skådar därifrån. Från havet hörs bruset av dyningarna i den stilla eftermiddagen. Svartstjärnorna sitter i träden intill och härmar bl.a. drillsnäppa och koltrast – eller är det äkta koltrastsång? Efter solnedgången kl. 17.10 väntar vi på att kapugglorna ska flyga ut på jakt. 17.25 hörs böneutroparen, och någon minut senare syns den första kapugglan på väg mot våtmarkerna. Den följs genast av ännu en, och jag hinner skymta två till, innan det blir för mörkt. Medan muslimerna äter sitt första mål för kvällen har vi artgenomgång i matsalen, och vår ”hustomte” pysslar med dukningen, innan vi får vår middag. Denna kväll blir det Harira (marockansk soppa), till somligas besvikelse samma sorters fisk som i går, samt bananer och clementiner till efterrätt.

26 november: Som de flesta morgnarna stiger vi upp kl. 5. ”Hustomten” i receptionen måste väckas, för att vi ska få vår frukost. Clementinjuicen är god och verkar färskpressad. 6.20 är vi redan på väg i den allra första ljusningen mot motorvägen söderut. Den går nära kusten alldeles innanför dynerna. Vattnet på de dränkta åkrarna verkar ha sjunkit något tack vare gårdagens vackra väder. Vid Rabat vill Bosse, att vi ska försöka få något i oss på McDonalds, men där är förstas stängt. Längs vägen ser vi en och annan tornfalk, varfågel, brun kärnhök, vit stork, rikligt med kohägrar, småfågelflockar och en **ringduva** strax före Rabat.

Efter två och en halv timmar lämnar vi motorvägen utanför Casablanca och kör mot Marrakech. Trafiken är livlig med stora lastbilar, häst- och åsnekärror. Vi ser t.o.m. någon som kör med sina hästar i galopp längs vägen! Strax söder om Aeroport Mohammed V ligger vägen helt under vatten, och det forsar tvärs över. Vi tar oss igenom, och några fotograferar eländet från bussen. Jag får efter hemkomsten höra, att vägen till Marrakech varit totalt avstängd dagen innan.

Alldeles innan vi passerar Berrechid ropar någon **stubbstjærtseglare** från bussen. Den ses tillsammans med bleka tornseglare av ett fåtal passagerare. Till sin stora besvikelse missar Anders den. I en park med frodigt gräs i Berrechid går kohägrar mitt bland folket. Söder om staden åker vi parallellt med järnvägen, där rälsen med vidhängande betongsliprar hänger fritt i luften över den bortspolade banvallen. Två svartvingade glador ryttlar nära vägen.

När vi kommer högre upp i ett mer kuperat landskap, minskar översvämningarna snabbt, och vi befinner oss i ett vidsträckt jordbruksområde. Trafiken har glesnat, när vi tar paus intill en skola vid Sidi-Rahhal med nyfikna barn omkring oss. Bulbyler, koltrastar, tofslärkor och sädesärlor hinner vi se, innan det bär vidare. Dromedarer används flitigt i jordbruket. I en gles eucalyptusskog är många träd knäckta eller helt fälda av stormen. På avstånd syns stora *Opuntia*-odlingar. Vad används dessa kaktusar till?

Sedan vi stoppats i två poliskontroller, passerar vi ett stort militärområde, Nzalet-el-Adam. Strax söder om detta tar vi lunchrast i gassande sol kl. 12 och söker den minimala skuggan under de glesa träden. Det visar sig, att stängslet mot militärområdet är ganska nära. Dit bort drar vi oss efter att i värmedallret ha skymtat **ökenlöpare**. Ingen militär klagar över våra kikare, och utbytet blir 3 ökenlöpare, svartvingad glada, örnvråk, svarthakad buskskvätta, sång- och tofslärka.

Efter en timmes rast far vi vidare i värmen. Landskapet är ännu helt platt, men Atlasbergen skymtar i söder. Vi korsar en mindre bergskedja, innan Marrakech visar sig som i en gryta och höljt i dis. På en åker går **påfåglar**. Vid Kungliga Teatern i Marrakech tankar vi och hinner se bulbyler, turkduvor och 6 vita storkar som skruvar över oss. Eva, Lars-Olof och Bertil lämnar oss för ett dygn i stan, och vi andra fortsätter mot de hägrande Atlasbergen.

Resans höjdpunkt. Oukameiden med den mer än 4000 meter höga Jebel Toubkal i bakgrunden

I början kör vi genom ett helt platt landskap med olivlundar och vinodlingar, men efter någon timme blir det mer kuperat, och vi följer Vallée de l'Ourika. Forsärla, varfågel och ladusvala ses från bussen. Bäckarnas vatten är fullt av brunt slam. Strax efter skylten med Oukaimeden 20 km stannar vi i en poppelskog med odlingar intill i ravinen. Acke spelar upp ett band, och mycket snabbt kommer två **atlasgröngölingar** flygande! Den ena sätter sig i en poppel alldeles intill vägen och låter sig länge beskådas och fotograferas. Den andra flyger kring bland fruktträden i dalen och sätter sig även på marken. Båda är hanar. En **häcksparv** hörs och två klippsvalor ses här.

En halvtimme ägnar vi åt dessa spännande fåglar. Nästa stopp kommer mycket snart bland atlascedrar vid en utsiktsplats över dalgången. **Brandkronad kungsfågel** och **klippsparv** intresserar mer än utsikten. Längs vägen uppåt ser vi sedan en blåtrast. Allt fler snöklädda toppar

reser sig kring oss, och när vi kl. 16.50 stannar vid Hotel Chez JourJou, befinner vi oss mitt i en vintersportort på 2650 m höjd. Detta är Oukaimeden!

Snabbt är vi ute för att leta fåglar. Den tunna luften känns direkt och ger yrsel och andfåddhet. Medan solen försvinner alltmer bakom bergen, hinner vi se en flock på 50 **berglärkor** av rasen **atlas** flyga förbi. Ängsdiplärkor hörs också. Vid återkomsten till hotellet hörs en minervauggla. Middagen är delikat och består av kålrotssoppa, paté och paj, lamm-tajime och slutligen äppelkaka. Det visar sig, att Hassan efter mörkningen sitter i bussen och sover i kylan. Någon miss har skett i bokningen, men vi skramlar till ett rum åt honom. Nödvändigt!

27 november: När vi stiger upp strax efter kl. 6, är det alldeles klart, månsken och minusgrader! Frukosten går snabbt, så vi kan vara ute i ljusningen. Isen krasar under fötterna på oss längs vägen mot den nedre liftstationen. Flock efter flock av **alpjakor** kommer inflygande från bergen runtom, för att så småningom bli säkert 250 stycken! De ägnar sig åt allehanda flyglekar under diverse läten. 10 **alpkråkor** kommer också flygande liksom tre bofinkar. När solen kl. 7.30 börjar lysa på bergstopparna, syns en korp hoppa omkring på marken tillsammans med två hundar. Sedan reveljen blåsts på gendarmeriet kl. 7.45, landar en flock med 20 **bergsökenfinkar** och c:a 50 stensparvar vid liftarna och sitter en stund fint på ledningarna. En sädesärsla ses också här – sista strapatsen över bergen på väg söderut? Några i gruppen går i snön uppför sluttningen för att studera bergsökenfinkarna litet närmare. Under tiden syns en flock på 30 berglärkor. Män kommer med skidor på axlarna för att försöka hyra ut till oss. Försäljare av smycken och mineraler är minst sagt påträngande. En svart rödstjärt sjunger.

Fredrik, Berndt och Thomas vandrar tidigt upp mot radiostationen och masterna. Där ser de 12 **alpjärnsparvar**. Fredrik får dessutom se en gammal **kungsörn** och ringtrast. Jean-Paul går upp senare, men ser bara en dubbeltrast. På ängarna och sluttningarna i byn födosöker alpjakor. Före avfärden kl. 11 hinner vi ta en kaffe på den soliga altanen och skriva i hotellets loggbok för fågelstudier. Försäljarna sliter in i det sista för att få oss att köpa något.

Vid en äng bland atlascedrarna stannar vi och går ut. I skuggan ligger rimfrost kvar, men det är lugnt och solvarmt. En dubbeltrast sjunger, och där hörs också **svartmes**. En liten Coca-Cola-servering (stängd) inbjuder till stopp, och där ser vi västafrikanska jordekorrar, några ödlor samt klippsparvar, 4 koltrastar, 2 sparvhökar och en tornfalk, som snappar insekter. Med vid utsikt över ravinen och branterna på andra sidan stannar vi redan efter 10 minuter. En väldig skruv med alpjakor och några alpkråkor utnyttjar de fina termikvindarna. Förutom en klippsvala och en örnvråk upptäcker vi folk i siluett över branten. Nästa gång vi stannar, hörs tal- och koltrast varna. **Tallprocessionsspinnare** har hängt sina larvsamlingar i träden.

Lunchen intas med vid utsikt över de lägre bergen, slätten nedanför och odlingarna. Den blir ändå ganska artfattig med en gammal hökörn, bulbyler, kohägrar och en sädesärta.

Väggkulturen i Marocko är något speciell. I går passerade vi en moped med två personer och en dörr på höjden tvärs över! I dag kommer vi ifatt en lastbil med tre olivträd stående på flaket. – Bofink i träden! ropar Berndt.

Utanför stadsmuren i Marrakech hämtar vi kl. 14 upp de tre stadsvandrarna, som liksom vi är nöjda med sitt dygn. Färden ställs nu västerut över högslätten mot Agadir. Vinodlingar och öppna jordbrukslandskap avlöser varandra. Efter en timme stannar vi i ett vägkors 16 km öster om Chichaoua för att spana efter lärkor men får i stället se en **svart stork** cirkla över oss! Från bussen syns just som vi startat en ökenlöpare. Ännu en timme senare tar vi ett välbehövligt stopp i passet upp mot Atlasbergens västra utlöpare. Där ser vi korp och klippsvalar.

På väg ner mot Agadir kör vi om en lastbil med kor på flaket. Kommentar: – Rapportera till Margareta Winberg! Jean-Paul tänker köpa med sig en tajime-gryta hem. Förslag: – Sätt den på huvudet, så kanske den håller!

I solnedgången kör vi ner mot Sousdalen och ser det kraftiga diset över mer tätbebyggda områden. Hassan tar en fikarast bara 2 mil innan vi är framme i Agadir. Tiden vid mörkrets inbrott är reserverad för muslimerna, ingen annan serveras något då, så vi andra får nöja oss med att vänta. Efter de kraftiga regnen tycks nu det mesta ha torkat upp. Tillbaka på Hotel Afeni i Agadir vandrar vi i den varma kvällen bort till ”Bosses” restaurang för resans sista gemensamma middag. På återvägen hör och ser vi många svenskar längs den restaurangtäta gatan.

Någon får oss att göra en avstickare till en mack. Där, inne i deras smörjhall, häckar stubbstjartseglare på en balk, och vi kan med ficklampors hjälp se några av dem på boet! Efter den upplevelsen har vi en sen och uppsluppen artgenomgång på hotellet.

28 november: (torsdag nr 3) Frukosten serveras 5.30, så vi kan i den klara, stilla morgonen starta mot Oued Sous före gryningen. Vi stannar vid macken med stubbstjartseglarna, dels för att tanka men också för att alla ska få se seglarna. I den första gryningen är vi ute vid kungliga palatset för att lyssna efter rödhalsad nattskärna. Men den blir en av våra missar.

Morgondimman hindrar oss inte att höra men att se strandskator, trutar, flamingor, skogssnäppor, sammetshättor, ängspioplärkor, gransångare och koltrastar, när vi vandrar en dålig körväg mot havet. När solen går upp, lättar också dimman. Fyra klipphönor flyger upp och ses sedan också på vägen. Vi ser ringduvor, gråssångare, gråhäger och gråsparvar men vänder ganska snart åter mot bussen, som tar oss 500 m uppströms,

Från plattformen vid Oued Sous. Sandbank och måsfågel.

där vi går ut till en skådarplattform vid ouedden. Myggen hittar oss i den stilla och fuktiga morgonen. Där finns bl.a stytlöpare, svarthuvad och 4 långnäbbade mäsar, skratmäsar, flamingor, en ringmärkt skedstork, 3 **spovsnäppor**, 5 rödnäbbade trutar, skärfläckor, myr-, röd- och storspovar, 1 större strandpipare, kustpipare, 40 sandlöpare, 1 **brushane**, 45 småsnäppor och andra arter. Två **sandtärnor** flyger förbi. Ebbtid, vattnet sjunker, och vi hör gulhämplingar kvittra.

Efter tre timmar vid Oued Sous återvänder vi mot Agadir. En skata sitter i ett träd vid vägen, en flock svarta starar i ett annat. I Agadir går de flesta en vända på stan för att göra slut på sina dirham, som annars måste växlas in. När jag äter min lunch på balkongen, kommer en tornfalk och landar på räcket för att snabbt försvinna

igen!

Med fullastad buss kör Hassan oss en sista tur till flygplatsen, där vi kl. 13.30 lastar ur och säger adjö till vår trogne chaufför. Han har fått ett kuvert med en dusör från var och en. Vi undrar just vad han tänker om en grupp, som aldrig stannar vid sevärdheter utan på de mest ödsliga och otillgängliga ställen. Vill han verkligen skjutsa fågelskådare igen? Något svar får vi inte på den frågan.

Eftersom det är starka sydliga vindar även denna dag, kommer planen från Norden kraftigt försenade. Vi får vänta en hel timme på incheckning och sedan ytterligare två timmar på vårt plan. Då passar vi på att ha artgenomgång och tackar Acek och Fredrik för deras förnämliga arbete både före och under resan. Anders tar sig en tupplur på golvet, och sedan gäller det bara att få tiden att gå. Inga fåglar att titta på har vi heller. Först kl. 18.22 lyfter vårt plan, men sedan bär det hemåt med god fart, särskilt sedan vi ställt om våra klockor. Strax före midnatt landar vi på ett mörkt och ganska tomt Arlanda.

En intensiv och intressant resa är avslutad. Eftersom Marocko är ett till ytan stort land, sträckte sig våra rundturer över nästan 400 mil, och ibland blev kanske transportsträckorna väl långa. Gruppens storlek på 12 personer var ganska lagom, och en buss med inhemska chaufförer förenklade mycket för oss och bidrog säkert också till gemenskapen. Vid författandet av denna reseberättelse känner jag verkligen en stor glädje över att ha fått vara med. Dessutom bjöd alla på sig själv, och det uppskattade jag. Tack!/Ingrid

Marocko 14-28 november 2002

Artlista

1. Smådopping *Tachybaptus ruficollis*

100 ex 21.11 Oued Massa, 8 ex 25.11 Oued Loukkos, 1 ex 25.11 Merdja Zerga.

2. Skäggdopping *Podiceps cristatus*

15 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 1 ex 21.11 Oued Massa.

3. Svarthalsad dopping *Podiceps nigricollis*

2 ex 25.11 Oued Loukkos.

4. Gulnäbbad lira *Calonectris diomedea*

30 ex 20.11 nordväst om Agadir, 1 ex 22.11 Cap Rihr.

5. Större lira *Puffinus gravis*

2 ex 20.11 nordväst om Agadir.

6. Grålira *Puffinus griseus*

3 ex 20.11 nordväst om Agadir, 5 ex 23.11 Cap Beddouza.

7. Mindre lira *Puffinus puffinus*

15 ex 20.11 nordväst om Agadir.

8. Medelhavslira *Puffinus yelkouan*

200 ex 20.11 nordväst om Agadir, 2 ex 21.11 Oued Massa, 5 ex 22.11 Cap Rihr, 10 ex 23.11 Cap Beddouza.

Alla identifierade tillhörde den västliga rasen *mauretanicus*.

9. Stormsvala *Hydrobates pelagicus*

1 ex 20.11 nordväst om Agadir.

10. Havssula *Morus (Sula) bassana*

Sedd vid de flesta besökta områden vid havet. Vid havsfågelturen den 20.11 sågs ett tydligt sydsträck om totalt 300 ex. Dessutom ca 300 ex 23.11 Cap Beddouza.

Numera räknas de stora sulorna till ett eget släkte, *Morus*.

11. Storskarv *Phalacrocorax carbo*

Förekommer spritt längs kusten med enstaka exemplar. Dessutom 200 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate.

De flesta troligen tillhörande rasen *maroccanus*.

12. Rördrom *Butaurus stellaris*

1 ex 23.11 Oualidia.

Sällsynt i Marocko, ej konstaterad häckfågel.

13. Dvärgrördrom *Ixobrychus minutus*

1 ex 25.11 Oued Loukkos.

14. Natthäger *Nycticorax nycticorax*

1 ex 21.11 Oued Massa.

15. Rallhäger *Ardeola ralloides*

1 ex 23.11 Oualidia, 20 ex 25.11 Oued Loukkos.

16. Kohäger *Bubulcus ibis*

Vanlig vid översvämningar, i våtmarker, vid jordbruksmark och i närheten av soptippar. Exempel på stora antal är 500 ex 25.11 Merdja Zerga och 300 ex 25.11 Oued Loukkos.

17. Silkeshäger *Egretta garzetta*

Den mest spridda hägerarten, stort antal: 200 ex 25.11 Merdja Zerga.

18. Ägretthäger *Egretta alba*

1 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate. Ett ovanligt västligt fynd av denna art.

19. Gråhäger *Ardea cinerea*

Sedd på många ställen, främst i enstaka ex. vid flockanter längs resvägen. Dock ca 50 ex 25.11 Merdja Zerga.

20. Svart stork *Ciconia nigra*

1 ex 27.11 16 km Ö Chichaoua, V Marrakech.

21. Vit stork *Ciconia ciconia*

Många observationer, främst vid översvämmade åkrar. Exempel är: 4 ex 19.11 ex Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 8 ex 23.11 Oualidia, 3 ex 24.11 Sidi Yahya, 10 ex 25.11 bland annat i bon Oued Loukkos, 3 ex 25.11 Merdja Zerga, 50 ex 26.11 Marrakech, 50 ex 26.11 Merdja Zerga - Casablanca.

22. Bronsibis *Plegadis falcinellus*

Minst 22 ex 21.11 Oued Massa, 7 ex 23.11 Oualidia, 40 ex 25.11 Oued Loukkos.

23. Eremitibis *Geronticus eremita*

31 ex 21.11 Oued Massa.

24. Skedstork *Platalea leucorodia*

7 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 2 ex 21.11 Oued Massa, 2 ex 22.11 Oued Tensid, 50 ex 23.11 Oualidia, 7 ex 25.11 Oued Loukkos, 3 ex 28.11 Oued Sous.

25. Större flamingo *Phoenicopterus ruber*

7 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 100 ex 21.11 Oued Massa, 1 ex 22.11 Tamri, 250 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 3 ex 24.11, 40 ex 25.11 Merdja Zerga, 5 ex 25.11 Oued Loukkos, 50 ex 28.11 Oued Sous.

26. Rostand *Tadorna ferruginea*

1 sträckande ex 17.11 V Erg Chebbi, 100 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 6 ex 22.11 Tamri.

27. Gravand *Tadorna tadorna*

21 ex 22.11 Tamri, 100 ex 25.11 Merdja Zerga

28. Bläsand *Anas penelope*

20 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 2 ex 21.11 Oued Massa; okänd andel av 15 000-20 000 obestämnda Anas-änder 25.11 vid Merdja Zerga.

29. Snatrand *Anas strepera*

10 ex 21.11 Oued Massa, 6 ex 23.11 Oualidia.

30. Kricka *Anas crecca*

100 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 10 ex 21.11 Oued Massa, 5 ex 22.11 Plage Dafadna, 20 ex 23.11 Oualidia.
Vid Tamri sågs 1 hane av den amerikanska rasen *caroliensis* 22.11.

31. Gräsand *Anas platyrhynchos*

1 hane 15.11 Taroudannt, 25 ex 21.11 Oued Massa, 20 ex Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 100 ex 23.11 Oualidia, 20 ex 25.11 Oued Loukkos, 20 ex 28.11 Oued Sous.

32. Stjärtand *Anas acuta*

1 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 100 ex 21.11 Oued Massa, 20 ex 23.11 Oualidia, 3 ex 28.11 Oued Sous.

33. Skedand *Anas clypeata*

30 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 150 ex 21.11 Oued Massa, 80 ex 23.11 Oualidia.

34. Marmorand *Marmaronetta angustirostris*

40 ex 21.11 Oued Massa.

35. Brunand *Aythya ferina*

300 ex 21.11 Oued Massa.

36. Vitögd dykand *Aythya nyroca*

2 hannar och 1 hona 21.11 Oued Massa.

37. Vigg *Aythya fuligula*

4 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 50 ex 21.11 Oued Massa.

38. Svartvingad glada *Elanus caeruleus*

1 ex 15.11 + 7 ex 19.11 Sousdalen, 1 ex 15.11 El-Kelaa M'Gouna, 1 ex 25.11 Oued Loukkos, 1 ex 25.11 Oued Loukkos – Merdja Zerga, 2 ex 25.11 Merdja Zerga, 3 ex 26.11 Merdja Zerga - Casablanca, 1 ex 26.11 Nzalét-el-Adam, ca 5 mil N Marrakech.

39. Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Relativt vanlig: 1 ex 18.11 Mhamid, 3 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 2 ex 21.11 Oued Massa, 1 ex 24.11 Sidi Yahya, 50 ex 25.11 Oued Loukkos, 25 ex 25.11 Merdja Zerga, 10 ex 26.11 Merdja Zerga - Casablanca, 1 ex 26.11 Nzalét-el-Adam, 5 mil N Marrakech, 1 ex 28.11 Oued Sous.

40. Blå kärrhök *Circus cyaneus*

1 hane 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 1 hona 21.11 Oued Massa.

41. Ängshök *Circus pygargus*

1 IK 21.11 Oued Massa.

42. Sparvhök *Accipiter nisus*

Observerad på 7-8 platser.

43. Ormvråk *Buteo buteo*

1 ex 24.11 Sidi Yahya.

44. Örnvråk *Buteo rufinus*

1 ex 15.11 Aoulouz, 1 ex 16.11 Gorges du Dades, 1 ex 16.11 Tagdilt Track, 1 ex 16.11 Tagdilt-Jorf, 1 ex 18.11 N Anagam, Oued Draa, 1 ex 19.11 Sousdalen, 1 ex 25.11 Oued Loukkos, 2 ex 24.11 Sidi Yahya, 1 ex 26.11 Nzalét-el-Adam, 5 mil N Marrakech, 2 ex 27.11 norr om Oukaïmeden.
I norra Afrika företrädd av den blekare och mindre rasen *cirtensis*.

45. Savannörn *Aquila rapax*

2 IK-fåglar kretsande tillsammans 19.11 strax S om vägkorset S 501 mot Marrakech, V Aoulouz, Sousdalen.
De få häckande paren norr om Sahara tycks fortfarande finnas kvar (BWP 5-10 par; få kända häckningsfynd). Kan ses i Sousdalen och vid Oued Massa (en ad sågs här av svenskar dec. 2002).
Möjligen försvunnen från Gouelmime-området (mkt få observationer under senaste tre-fyra åren).

46. Kungsörn *Aquila chrysaetos*

1 subad/ad ex 27.11 Oukaïmeden.

47. Hökörn *Hieraetus fasciatus*

1 IK 19.11 mellan Taroudannt och Aoulouz, Sousdalen, 1 IK 21.11 Oued Massa, 1 ad 27.11 2 mil S Marrakech.

Hökörn. En ungfågel satt på span vid Oued Massa.

48. Fiskgjuse *Pandion haliaetus*
1 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 2 ex 21.11 Oued Massa, 1 ex 22.11 Tamri, 2 ex 23.11 Oualidia, 1 ex 24.11 Sidi Yahya.

49. Tornfalk *Falco tinnunculus*
Den vanligaste och mest spridda rovfågeln: 10 ex 25.11 Oued Loukkos, 10 ex 25.11 Merdja Zerga m.fl. observationer.

50. Slagfalk *Falco biarmicus*
1 ad 16.11 Tagdilt track, 1 ad 19.11 Sousdalen, 2 ad 21.11 Oued Massa.
Den nordafrikanska rasen *erlangeri* är ljusare och slankare än den sydeuropeiska rasen *feldeggi*.

51. Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*
2 ex 19.11 Sousdalen, 2 ex 21.11 Oued Massa, 1 ex 25.11 Merdja Zerga.
De häckande fåglarna tillhör den mörka rasen *brookei*.

52. Berberfalk *Falco pelegrinoides*
1 ad 18.11 Tamegroute, Draadalen, 1 ex 25.11 Merdja Zerga.

Storfalk sp.
1 ex 15.11 Aoulouz.

53. Klipphöna *Alectoris barbara*
4 ex 18.11 Anagam, Draadalen, 4 ex 21.11 Oued Massa, 1 ex 24.11 Sidi Yahya, 12 ex 27.11 masten

Oukaïmeden, 1 ex nedanför 27.11 Oukaïmeden, 4 ex 28.11 Oued Sous.

Kamouflagefärgad. Klipphöna vid Oukaïmeden.

54. Marockansk frankolin *Francoelinus bicalcaratus*
24 ex 24.11 Sidi Yahya. Höll ihop gruppvis.

55. Vattenrall *Rallus aquaticus*
2 ex 25.11 Oued Loukkos.

56. Rörhöna *Gallinula chloropus*
10 ex 21.11 Oued Massa, 1 ex 23.11 Oualidia, 10 ex 25.11 Oued Loukkos.

57. Purpurhöna *Porphyrio porphyrio*
60 ex 25.11 Oued Loukkos.
Ovanligt stort antal för lokalen (se kamsöthöna och söthöna).

58. Söthöna *Fulica atra*
3000 ex 21.11 Oued Massa, 800 ex 25.11 Oued Loukkos.
Ovanligt många både för Massa och Loukkos, jämfört med andra rapporter.

59. Kamsöthöna *Fulica cristata*
1200 ex 25.11 Oued Loukkos.
Ovanligt många för lokalen (se även purpurhöna och söthöna) och för VP. Samtliga simmade öppet utanför vegetationen. Kan översvämningarna ha bidragit till att de blivit mer synliga och lättare att räkna?

60. Strandskata *Haematopus ostralegus*
50 ex 24.11 och 40 ex 25.11 Merdja Zerga, 40 ex 28.11 Oued Sous.

61. Stytlöpare *Himantopus himantopus*
3 ex 21.11 Oued Massa, mer än 1000 ex 23.11 Oualidia-Sidi Moussa, 300 ex 25.11 Oued Loukkos, 50 ex 28.11 Oued Sous. Dessutom flockar på översvämmade åkrar efter vägen.

62. Skärfläcka *Recurvirostra avosetta*

150 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 10 ex 25.11 Oued Loukkos, 300 ex 25.11 Merdja Zerga, 10 ex 25.11 Oued Sous.

Många. Kamsotöns vid Oued Loukkos.

63. Tjockfot *Burhinus oedienemus*

2 ex 21.11 Oued Massa, 9 ex 22.11 Cap Rihr.

64. Ökenlöpare *Cursorius cursor*

3 ex 26.11 Nzalét-el-Adam, ca 5 mil N Marrakech, 1 ex 26.11 16 km O Chichaoua, V Marrakech. Vid andra ökenområden, t.ex. Tagdilt Track och Merzouga, verkar arten vara näst intill omöjlig att hitta under november-januari. Av dessa observationer och andra rapporter att döma är Marrakech ett mer pålitligt övervintringsområde.

65. Mindre strandpipare *Charadrius dubius*

2 ex 22.11 Oued Tensid, 1 ex 23.11 Oualidia, 4 ex 26.11 Nzalét-el-Adam, ca 5 mil N Marrakech.

66. Större strandpipare *Charadrius hiaticula*

1 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 10 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 5 ex 22.11 Oued Tensid, 50 ex 23.11 Oualidia, 2 ex 25.11 Merdja Zerga, 1 ex 28.11 Oued Sous.

67. Svartbent strandpipare *Charadrius alexandrinus*

18 ex 22.11 Plage Dafadna, 20 ex 23.11 Oualidia, 10 ex 25.11 Merdja Zerga.

68. Ljungpipare *Pluvialis apricaria*

200 ex 23.11 Oualidia, 5 ex 25.11 Oued Loukkos, 10 ex 25.11 Merdja Zerga, 10 ex 28.11 Oued Sous.

69. Kustpipare *Pluvialis squatarola*

4 ex 21.11 Oued Massa, 100 ex 23.11 Oualidia, 6 ex 23.11 Cap Beddouza, 500 ex 25.11 Merdja Zerga, 30 ex 28.11 Oued Sous.

70. Tofsvipa *Vanellus vanellus*

2 ex 21.11 Oued Massa, 30 ex 25.11 Oued Loukkos, 50 ex 25.11 Merdja Zerga.

71. Kustsnäppa *Calidris canutus*

50 ex 23.11 Oualidia, 15 ex 25.11 Merdja Zerga, 20 ex 28.11 Oued Sous.

72. Sandlöpare *Calidris alba*

5 ex 21.11 Oued Massa, 25 ex 23.11 Oualidia, 6 ex 24.11 och 150 ex 25.11 Merdja Zerga, 40 ex 28.11 Oued Sous.

73. Småsnäppa *Calidris minuta*

2 ex 21.11 Oued Massa, 10 ex 23.11 Oualidia, 5 ex 25.11 Merdja Zerga, 45 ex 28.11 Oued Sous.

74. Mosnäppa *Calidris temminckii*

1 ex 23.11 Oualidia.

75. Spovsnäppa *Calidris ferruginea*

3 ex 28.11 Oued Sous.

76. Kärrsnäppa *Calidris alpina*

10 ex 21.11 Oued Massa, 2 ex 22.11 Plage Dafadna, 400 ex 23.11 Oualidia, 3 ex 25.11 Oued Loukkos, 300 ex 25.11 Merdja Zerga, 20 ex 28.11 Oued Sous.

77. Brushane *Philomachus pugnax*

20 ex 23.11 Oualidia, 1 ex 25.11 Oued Loukkos, 1 ex 28.11 Oued Sous.

78. Enkelbeckasin *Gallinago gallinago*

3 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 2 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 1 ex 21.11 Oued Massa, 5 ex 23.11 Oualidia.

79. Rödspov *Limosa limosa*

22 ex 21.11 Oued Massa, 30 ex 23.11 Oualidia, 1 ex 24.11 Merdja Zerga, 30 ex 25.11 Oued Loukkos, 30 ex 25.11 Merdja Zerga, 25 ex 28.11 Oued Sous.

80. Myrspov *Limosa lapponica*

5 ex 22.11 Oued Tensid, 200 ex 23.11 Oualidia, 1 ex 25.11 Oued Loukkos, 400 ex 25.11 Merdja Zerga, 40 ex 28.11 Oued Sous.

81. Småspov *Numenius phaeopus*

1 ex 22.11 Cap Rihr, 2 ex 22.11 Plage Dafadna, 5 ex 23.11 Oualidia, 16 ex 23.11 Cap Beddouza, 1 ex 25.11 Merdja Zerga.

82. Storspov *Numenius arguata*

2 ex 22.11 Plage Dafadna, 7 ex 22.11 Essaouira-Safi, 100 ex 23.11 Oualidia, 2 ex 25.11 Oued Loukkos, 300 ex 25.11 Merdja Zerga, enstaka (spelände) 28.11 Oued Sous.

83. Svartsnäppa *Tringa erythropus*

2 ex 21.11 Oued Massa, 12 ex 23.11 Oualidia, 1 ex 25.11 Oued Loukkos.

84. Rödbena *Tringa totanus*

1 ex 21.11 Oued Massa, 3 ex 22.11 Oued Tensid, 50 ex 23.11 Oualidia, 2 ex 24.11 och 200 ex 25.11 Merdja Zerga, 200 ex 28.11 Oued Sous.

85. Gluttsnäppa *Tringa nebularia*

1 ex 18.11 Zagora, 1 ex 18.11 N. Anagam, 1 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 2 ex 21.11 Oued Massa, 8 ex 22.11 Oued Tensid, 10 ex 23.11 Oualidia, 70 ex 25.11 Oued Loukkos, 30 ex 25.11 Merdja Zerga, 10 ex 28.11 Oued Sous.

86. Skogssnäppa *Tringa ochropus*

1 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 1 ex 15.11 El-Kelaa M'Gouna, 1 ex 18.11 N. Anagam, 2 ex 21.11 Oued Massa, 3 ex 25.11 Oued Loukkos, 4 ex 28.11 Oued Sous.

87. Grönbena *Tringa glareola*

1 ex 21.11 Oued Massa.

88. Drillsnäppa *Actilis hypoleucos*

Enstaka ex på flertalet besökta platser: 1 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 5 ex 21.11 Oued Massa, 5 ex 23.11 Oualidia, 10 ex 25.11 Oued Loukkos.

89. Roskarl *Arenaria interpres*

50 ex 23.11 Oualidia, 25 ex 25.11 Merdja Zerga.

90. Bredstjärtad labb *Stercorarius pomarinus*

10 ex 20.11 nordväst om Agadirs hamn, 3 ex 23.11 Cap Beddouza.

91. Labb *Stercorarius parasiticus*

10 ex 20.11 nordväst om Agadirs hamn (+ob. labb ca 15 ex.), 2 ex 21.11 Oued Massa, 6 ex 22.11 Cap Rihr, 10 ex 23.11 Cap Beddouza (ob. labb 5 ex).

92. Storlabb *Stercorarius skua*

5 ex 20.11 nordväst om Agadirs hamn, 2 ex 22.11 Cap Rihr, 4 ex 23.11 Cap Beddouza.

93. Svarthuvad mås *Larus melanocephalus*

2 1K 20.11 Agadirs hamn, 1 ad + 2 1K 22.11 Oued Tensid, 1 ad 23.11 Oualidia, 1 ad + 13 1K 28.11 Oued Sous.

94. Skratmås *Larus ridibundus*

Exempel: 3 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 70 ex 20.11 Agadirs hamn, 30 ex 21.11 Oued Massa, 50 ex 23.11 Oualidia, 200 ex 28.11 Oued Sous.

95. Långnäbbad mås *Larus genei*

2 ad 23.11 Oualidia, 9 ex 25.11 Merdja Zerga, 4 ex 28.11 Oued Sous.

96. Rödnäbbad trut *Larus audouinii*

5 ex 20.11 Agadirs hamn, 25 ex 21.11 Oued Massa, 150 ex 22.11 Tamri, 300 ex 22.11 Dafadna, 150 ex 22.11 Oued Tensid, 200 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 5 ex 23.11 Cap Beddouza, 4 ex 24.11 + 50 ex 25.11 Merdja Zerga, 5 ex 28.11 Oued Sous. En stor del av världsbeståndet måste övervintra i Marocko. Flera bra lokaler för arten besöktes ej.

97. Silltrut *Larus fuscus*

Allmän längs kusten. Både rasen *graellsii* och *intermedius* finns representerade här.

98. Gråtrut *Larus argentatus*

Allmän längs kusten. I Marocko framförallt företrädd av rasen *michahellis*, som av vissa anses vara en egen art (gulftodad trut – *Larus cachinnans michahellis*).

99. Sandtärna *Gelochelidon nilotica*

2 ex 28.11 Oued Sous.

100. Skräntärna *Sterna caspia*

1 ad 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 1 ex 24.11 + 26 ex rastande (flera ringmärkta) 25.11 Merdja Zerga, 1 ad 25.11 Oued Loukkos.

101. Kentsk tärna *Sterna sandvicensis*

50 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 225 ex 25.11 Merdja Zerga, 250 ex 28.11 Oued Sous.

102. Skäggtärna *Chlidonias hybridus*

4 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa.

103. Svarttärna *Chlidonias niger*

13 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa. Vissa i flocken saknade ”vingflik” och kan ha varit vitvingade, dock gjorde det dåliga vädret att artbestämningen blev osäker.

104. Tordmule *Alca torda*

Spridd längs kusten. 2 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa. Största observerade antalet var 50 ex 23.11 Cap Beddouza.

105. Kronflyghöna *Pterocles coronatus*

26 ex 16.11 Tagdilt Track.

106. Svartbukig flyghöna *Pterocles orientalis*

20 ex 15.11 S Anezai, Tazenakht, 2 ex 16.11 Tagdilt Track.

Flyghöna sp. *Pterocles sp*
80 ex 15.11 Anezai, Tazenakht.

107. Klippduva *Columba livia*
De domesticerade "stadsduvorna" förekom mycket allmänt i städerna. Mer "rena" klippduvor fanns i bergen och vid klippig kust.

108. Skogsduva *Columba oenas*
2 ex 24.11 Sidi Yahya.

109. Ringduva *Columba palumbus*
Förekom tämligen sparsamt, främst i närheten av Atlasbergen. 1 ex 25.11 Casablanca, 10 ex 28.11 Oued Sous.

110. Turkduva *Streptopelia decaocto*
Vanlig i städerna.

111. Palmduva *Streptopelia senegalensis*
1 ex 18.11 Mhamid, 10 ex 18.11 Oulad Driss, 3 ex 21.11 Tassila, nära Oued Massa, 1 ex 22.11 Oued Tensid.
Arten finns alltså inte bara vid Oued Massa och Erfoud.

112. Skatgök *Clamator glandarius*
1-2 1K-fåglar 21.11 Oued Massa.

113. Minervauggla *Athene noctua*
1 ex 17.11 N Zagora, 1 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 1 ex 21.11 Oued Massa, 1 ex 22.11 Essaouira - Safi, 1 ex 25.11 Oued Loukkos, 1 ex hördes 26.11 Oukaimeden.

114. Kapuggla *Asio capensis*
15 ex 24.11 + 4 ex 25.11 Merdja Zerga.

115. Blek tornseglare *Apus pallidus*
2 ex 16.11 V Jorf, 50 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa.

Tornseglare sp *Apus sp.*
2 ex 15.11 Taroudannt, 4 ex 22.11 Safi.

116. Stubbstjärtseglare *Apus affinis*
1 ex 26.11 N Berrechid, 10 ex 27.11 Marrakech, 4 ex 27.11 övernattande i ca 10 bon i centrala Agadir (i smörjhall vid Total-macken invid Mitsubishi, mitt emot hotell Studiotel Afnou längs Aveny Hassan II).

117. Kungsfiskare *Alcedo atthis*
3 ex 21.11 Oued Massa, 3 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 1 ex 25.11 Merdja Zerga, 10 ex 25.11 Oued Loukkos.

118. Härfågel *Upupa epops*
1 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 3 ex 18.11 Oulad Driss, 1 ex 18.11 Ö Agdz, 1 ex 22.11 Essaouira - Safi.

119. Göktyta *Junx torquilla*
1 ex 21.11 Oued Massa.

120. Atlasgröngöling *Picus vaillantii*
2 hannar 26.11 ca 20 km norr om Oukaimeden.

121. Sandökenlärka *Ammomanes cincturus*
2 ex 16.11 S Anezai, Tazenakht, 1 ex 17.11 Cafe Yasmina, Erg Chebbi, 2 ex 17.11 V Rissani, 1 ex 18.11 Mhamid.

122. Stenökenlärka *Ammomanes deserti*
10 ex 15.11 S Anezai, Tazenakht, 2 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 30 ex 16.11 Tagdilt Track, 10-tals längs vägen Tagdilt Track - Jorf, 2 ex 16.11 V Jorf, 1 ex 18.11 N Anagam, 10+4+20 ex 19.11 Ouarzazate - Taznakht, 1 ex 26.11 på väg Casablanca - Marrakech.

123. Båglärka *Alaemon alaudipes*
1 ex 16.11 Tagdilt Track, 2 ex 16.11 Tagdilt - Jorf,

Drömmer om vita övergumpar... Grindlund på havet.

1 ex 17.11 Cafe Yasmina, Erg Chebbi, 7 ex 17.11 ca 5 km S Erfoud, 5 ex 17.11 Rissani - Zagora, 3 ex 18.11 Mhamid, 1 ex 18.11 N Anagam.

124. Tjocknäbbad lärka *Rhamphocoris clotbey*
3 ex 19.11 vid avtaget mot Timjichte 2, V Taznakht.
Hundratals (uppemot 400 ex) fanns denna höst vid Gouelmime, som vi dock inte besökte.

125. Kalanderlärka *Melanocorypha calandra*
2 ex 26.11 S Casablanca, 20 ex 26.11 Nzalét-el-Adam, ca 5 mil N Marrakech.

126. Tofslärka *Galerida cristata*

1 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 10 ex 16.11 V Jorf, 1 ex 17.11 Auberge Kasbah Dakaoua, 1 ex 17.11 Rissani - Zagora, 4 ex 18.11 Mhamid, 5 ex 18.11 Oulad Driss, 2 ex vattenstället 18.11 N Oulad Driss, 1 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 1 ex 25.11 Merdja Zerga.

127. Lagerlärka *Galerida theklae*

Sågs allmänt i alla de besökta områdena, förutom i de östligaste delarna. Dock förekommer ofta artbestämningsproblem gentemot tofslärka. Båda arterna förekommer med ett flertal raser i Marocko.

128. Trädlärka *Lullula arborea*

4 ex 24.11 Sidi Yahya.

129. Sänglärka *Alauda arvensis*

3 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 1 ex 21.11 Oued Massa, 2 ex 25.11 Oued Loukkos, 3 ex 25.11 Merdja Zerga, 2 ex 26.11 Nzalét-el-Adam, ca 5 mil N Marrakech.

130. Berglärka *Eremophila alpestris*

50 ex 26.11 + 30 ex 27.11 Oukaimeden, vid skidliftarna. I Atlasbergen förekommer rasen *atlas*.

131. Ökenberglärka *Eremophila bilopha*

15 ex 16.11 Tagdilt Track.

132. Brunstrupig backsvala *Riparia paludicola*

1 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 5 ex 21.11 Oued Massa, 20 ex 22.11 Essaouira - Safi, 20 ex vid bohål 22.11 Oued Tensid (bron relativt nära utloppet), 50 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa.

133. Klippsvala *Ptynoprognis pruepestris*

15 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 50 ex 16.11 Gorges du Dades, 45 ex 17.11 Rissani - Zagora, 1 ex 18.11 N Anagam, 10 ex 18.11 Ö Agdz, 30 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 2 ex 19.11 Sousdalen, 2 ex 26.11 + 1 ex 27.11 Oukaimeden, 6 ex 27.11 norr om Oukameiden, enstaka 27.11 Marrakech - Agadir.

134. Ladusvala *Hirundo rustica*

Ganska vanlig i jordbrukslandskap och i oaser (även flyttande ex?): 10 ex 16.11 V Jorf, 1 ex 17.11 Café Yasmina, Erg Chebbi, 1 ex 18.11 Mhamid, 4 ex 18.11 N Anagam, 1 ex 18.11 Ö Agdz, 2 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 10 ex 21.11 Oued Massa, 5 ex 22.11 Essaouira - Safi, 300 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa m.fl. observationer.

135. Rostgumpsvala *Hirundo daurica*

2 ex 16.11 V Jorf.

136. Hussvala *Delichon urbica*

1 ex 16.11 V Jorf.

137. Ängsfiplärka *Anthus pratensis*

Ganska vanlig, särskilt i jordbruksmark nära våtmarker, ex: 100 ex 25.11 Oued Loukkos.

138. Rödstrupig piplärka

1 ex 25.11 Oued Loukkos.

139. Vattenpiplärka *Anthus spinoletta*

1 ex 25.11 Oued Loukkos.

140. Gulärta *Motacilla flava*

2 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 1 ex 19.11 Sousdalen, 100 ex 21.11 Oued Massa, 2 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 40 ex 25.11 Oued Loukkos, 2 ex 25.11 Merdja Zerga.

141. Forsärta *Motacilla cinerea*

3 ex 16.11 Gorges du Dades, 1 ex 21.11 Oued Massa, 2 ex 24.11 Merdja Zerga, 1 ex 25.11 Oued Loukkos, 1 ex 26.11 + 2 ex 27.11 norr om Oukaimeden.

Alpjärnsparv. En av hela tolv exemplar vid telemasten Oukaimeden.

142. Sädesärta *Motacilla alba*

Sågs i mindre flockar lite här och var. De flesta tillhörde tveklöst rasen *alba*. 2 ex 21.11 Agadirs hamn samt 1 ex 28.11 Oued Sous tillhörde den nordafrikanska rasen *subpersonata*.

143. Trädgårdsbulbyl *Pycnonotus barbatus*

Mycket allmän i såväl städer som på stäpp och i jordbrukslandskap. Observerad i flockar upp till 10 ex.

144. Gärdsmyg *Troglodytes troglodytes*

1 ex 27.11 Oukaimeden. Här företrädd av den ljusare rasen *kabylorum*.

145. Alpjärnsparv *Prunella collaris*

12 ex 27.11 vid telemasten Oukaimeden.

146. Rödhake *Erithacus rubecula*

Ex: 2 ex 16.11 Gorges du Dades, 3 ex 21.11 Oued Massa, 2 ex 22.11 Oued Tensid, 2 ex 23.11 Oualidia, 5 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 5 ex 24.11 Sidi Yahya, 1 ex 25.11 Merdja Zerga, 1 ex 27.11 norr om Oukaïmeden.

147. Blåhake *Luscinia svecica*

2 ex 25.11 Oued Loukkos.

148. Svart rödstjärt *Phoenicurus ochruros*

En i klippterräng tämligen allmänt förekommande art, som sågs lite här och var.

149. Rödstjärt *Phoenicurus phoenicurus*

1 ex 17.11 Auberge Kasbah Dakaoua.

150. Diademrödstjärt *Phoenicurus moussieri*

Allmänt förekommande och sedd på många platser, kanske främst i de södra delarna.

151. Svarthakad buskskvätta *Saxicola torquata*

Vanligt förekommande. Ex: 50 ex 25.11 Merdja Zerga.

152. Stenskvätta *Oenanthe oenanthe*

1 hona 21.11 Oued Massa, 1 hona 22.11 S Safi.

153. Ökenstenskvätta *Oenanthe desertii*

1 ex 17.11 Cafe Yasmina, Erg Chebbi, 1 ex 17.11 Auberge Kasbah Dakaoua, 2 ex 17.11 5 km S Erfoud, 1 ex 17.11 Rissani - Zagora, 1 ex 18.11 Mhamid, 3 ex 18.11 N Anagam, 1 hane 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate.

154. Berberstenskvätta *Oenanthe moesta*

10 ex 16.11 Tagdilt Track, 1 ex 18.11 N Anagam.

155. Vitkronad stenskvätta *Oenanthe leucopyga*

Mycket allmän längs vägarna öster om Ouarzazate ända bort till Erfoud:
1 ex 15.11 El-Kelaa M'Gouna, 10 ex 16.11 Tagdilt - Jorf, 5 ex 16.11 V Jorf, 1 ex 17.11 Cafe Yasmina, Erg Chebbi, 3 ex 17.11 Cafe du Sud, Erg Chebbi, 1 ex 17.11 Auberge Kasbah Dakaoua, 2 ex 17.11 5 km S Erfoud, 30 ex 17.11 Rissani - Zagora, 5 ex 18.11 Mhamid, 2 ex 18.11 Oulad Driss, 1 ex 18.11 vattenställe N Oulad Driss, 5 ex 18.11 N Anagam, 2 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 10 ex 19.11 Ouarzazate-Tazenakht.

156. Svart stenskvätta *Oenanthe leucura*

Tämligen allmän, främst i kuperad bergsterräng, men enstaka ex sågs även på jordbruksmark och till och med i Agadirs hamn.

2 ex 15.11 V Tazenakht, 3 ex 16.11 Gorges du Dades, 10 ex 19.11 Ouarzazate-Tazenakht m.fl observationer.

157. Blåtrast *Monticola solitarius*

Tämligen allmän i bergsterräng men observerades även sparsamt i städer, exempelvis i Agadir.

158. Ringtrast *Turdus torquatus*

2 ex 16.11 Gorges du Dades, 1 ex 27.11 Oukaïmeden.

159. Koltrast *Turdus merula*

Allmänt förekommande, främst i städer.

160. Taltrast *Turdus philomelos*

1 ex 18.11 Tifernine, SO Ouarzazate, 4 ex 21.11 Oued Massa, 1 ex 23.11 Oualidia, 5 ex 24.11 Sidi Yahya, 1 ex 27.11 norr om Oukaïmeden.

161. Rödvingetrast *Turdus iliacus*

1 ex 23.11 Oualidia, 1 ex 24.11 Sidi Yahya.

162. Dubbeltrast *Turdus viscivorus*

2 ex 24.11 Sidi Yahya, 1 ex 27.11 Oukaïmeden, 2 ex 27.11 norr om Oukaïmeden.

163. Cettisångare *Cettia cetti*

2 ex 16.11 Gorges du Dades, 5 ex 21.11 Oued Massa, 2 ex 23.11 Oualidia, 2 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 3 ex 25.11 Oued Loukkos.

164. Grässångare *Cisticola juncidis*

Vanlig i frodig jordbruksmark, gärna med omgivande våtmarker.
20 ex 21.11 Oued Massa, 5 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 5 ex 25.11 Oued Loukkos, 10 ex 28.11 Oued Sous.

165. Provencesångare *Sylvia undulata*

2 ex 16.11 V Jorf, 1 ex 17.11 Rissani - Zagora, 4 ex 18.11 vattenställe N Oulad Driss, 2 ex 21.11 Oued Massa.

166. Atlassångare *Sylvia deserticola*

1 ex 16.11 V Jorf.

167. Glasögonsångare *Sylvia conspicillata*

Bland ett flertal observationer:

1 ex 16.11 V Jorf, 1 ex 17.11 Cafe Yasmina, Erg Chebbi, 1 ex 17.11 Auberge Kasbah Dakaoua, 1 ex 17.11 5 km S Erfoud, 1 ex 18.11 vattenställe N Oulad Driss, 1 ex 18.11 N Anagam, 1 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 1 ex 21.11 Oued Massa, 1 ex 22.11 Dafadna.

168. Sammetshätta *Sylvia melanocephala*

3 ex 15.11 Taroudannt, 2 ex 15.11 V Tazenakht, 1 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 1 ex 16.11 V Jorf, 1 ex 18.11 vattenställe N Oulad Driss, 1 ex 18.11 N. Anagam, 1 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 1 ex 19.11 Soudalen, 30 ex 21.11 Oued Massa, 3 ex 22.11 Dafadna, 2 ex 22.11 Oued Tensid, 2 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 1 ex 25.11 Oued Loukkos, 1 ex 25.11 Merdja Zerga, 1 ex 27.11 norr om Oukaïmeden, 10 ex 28.11 Oued Sous.

169. Svarthätta *Sylvia atricapilla*

1 hanne 15.11 V Tazenakht, 2 ex 21.11 Oued Massa, 1 ex 22.11 Oued Tensid, 1 hona 28.11 Oued Sous.

170. Gransångare *Phylloscopus cylobita*

Allmänt förekommande. På vissa ställen mycket talrik med tiotals observerade exemplar, exempelvis 19.11 vid Barrage El-Mansour, Ouarzazate.

171. Lövsångare *Phylloscopus trochilus*

1 sj. ex 25.11 Oued Loukkos.

172. Brandkronad kungsfågel *Regulus ignicapillus*

1 ex 26.11 norr om Oukaïmeden.

173. Saharaskriktrast *Turdoides fulvus*

3 ex 17.11 Auberge Kasbah Dakaoua.

174. Svartmes *Parus ater*

2 ex 27.11 norr om Oukaïmeden. Här förekommer rasen *atlas*.

175. Blåmes *Parus caeruleus*

1 ex 15.11 Taroudannt, 1 ex 16.11 V Jorf, 2 ex 24.11 Sidi Yahya, 1 ex 27.11 Oukaïmeden, 4 ex 27.11 norr om Oukaïmeden. Arten är här företrädd av den nordafrikanska rasen *ultramarinus*.

176. Talgoxe *Parus major*

Lokalt mycket allmän i bergstrakter och företrädd av rasen *excelsus*.

177. Nordlig tchagra *Tchagra senegala*

Ca 5 ex sjungande 21.11 Oued Massa. Kallas också svartkronad tchagra.

178. Varfågel *Lanius excubitor*

Mycket allmän i både jordbruksmark och halvöken/öken. I kusttrakterna företrädd av den mörkare rasen *algeriensis* och i ökenområdena österut av den ljusa rasen *elegans*.

179. Nötskrika *Garrulus glandarius*

1 ex 24.11 Sidi Yahya. I dessa delar av Marocko företrädd av rasen *whitakeri*.

180. Skata *Pica pica*

Ganska sparsam, men sågs dock på flera ställen i Soudalen, 4 ex 21.11 Oued Massa m. fl. observationer. I Marocko är arten företrädd av rasen *mauritanica*, som bland annat har en uppseendeväckande fjäderlös och ljusblå hudfläck bakom ögat.

181. Alpkaja *Pyrrhonorax graculus*

250 ex 27.11 Oukaïmeden, 500 ex 27.11 norr om Oukaïmeden.

182. Alpkråka *Pyrrhonorax pyrrhonorax*

10 ex 27.11 Oukaïmeden, 6 ex 27.11 norr om Oukaïmeden.

183. Kaja *Corvus monedula*

40 ex 25.11 Merdja Zerga. Ras *spermolagus*.

184. Ökenkorp *Corvus ruficollis*

20 ex 17.11 Cafe Yasmina, Erg Chebbi, 4 ex 17.11 Cafe du Sud, Erg Chebbi, 5 ex 18.11 Mhamid, 2 ex 18.11 vattenstället N Oulad Driss.

185. Korp *Corvus corax*

Sparsamt förekommande, såväl vid kusten som på högre höjder. Aldrig sedd i mer än enstaka exemplar. Ex:

2 ex 15.11 V Tazenakht, 2 ex 22.11 Dafadna, 4 ex 22.11 Essaouira – Safi, 2 ex 27.11 Oukaïmeden.

186. Stare *Sturnus vulgaris*

Sparsamt förekommande, sällan i större antal.

187. Svart stare *Sturnus unicolor*

Allmänt förekommande och sedd på många ställen i jordbruksmark samt i städer, som utanför vårt hotellrum i Agadir. Ex: 100 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa.

188. Gråsparv *Passer domesticus*

Mycket allmän i synnerhet i städer, men flockar sågs även i mer folktomma marker.

189. Spansk sparv *Passer hispaniolensis*

Tämligen allmän i torr jordbruksmark. Ex: 5 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 1 ex 21.11 Oued Massa, 5 ex 22.11 Cap Rihr m.fl. obs.

190. Ökensparv *Passer simplex*

10 ex 17.11 Cafe Yasmina, Erg Chebbi, 1 hanne 17.11 Cafe du Sud, Erg Chebbi.

191. Stensparv *Petronia petronia*

6-7 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, mer än 50 ex 27.11 Oukaïmeden (arten skall häcka i vissa byggnader i området).

192. Bofink *Fringilla coelebs*

Förekom tämligen allmänt i områden med högre vegetation, men aldrig i större flockar. Samtliga bestämda exemplar var av rasen *africana*.

193. Gulhämpling *Serinus serinus*

Tämligen allmänt förekommande, främst i kust- och stadsnära områden. Ex: 250 ex 25.11 Merdja Zerga, 2 ex 27.11 Oukaïmeden, 1 ex 27.11 norr om Oukaïmeden, 50 ex 28.11 Oued Sous.

194. Grönfink *Carduelis chloris*

3 ex 15.11 Taroudannt, 6 ex 23.11 Cap Beddouza.

195. Steglits *Carduelis carduelis*

Vanlig. Ex: 10 ex 15.11 Taroudannt, 5 ex 16.11 V Jorf, 20 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa, 100 ex 25.11 Merdja Zerga, 50 ex 25.11 Oued Loukkos, 3 ex 27.11 norr om Oukaïmeden.

196. Grönsiska *Carduelis spinus*

1 ex 25.11 Oued Loukkos.

197. Hämpling *Carduelis cannabina*

Ganska sparsamt förekommande, men i vitt skilda biotoper. Ex: 75 ex 18.11 Tifernine, SO Ouarzazate, 10 ex 23.11 Oualidia - Sidi Moussa.

198. Bergsökenfink *Rhodospiza sanguinea*

20 ex 27.11 Oukaïmeden.

199. Ökentrupetare *Bucanetes githagineus*

2 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 4 ex 17.11 Cafe Yasmina, Erg Chebbi, 1 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 100 ex 19.11 Ouarzazate - Tazenakht.

200. Stenknäck *Coccothraustes coccothraustes*

1 ex 24.11 Sidi Yahya.

201. Häcksparv *Emberiza cirrus*

1 ex 26.11 norr om Oukaïmeden.

202. Klippsparrv *Emberiza cia*

1 ex 26.11 + 5 ex 27.11 norr om Oukaïmeden, 4 ex 27.11 Oukaïmeden.

203. Hussparv *Emberiza striolata*

Tämligen allmän i städer i södra Marocko. Ex:

2 ex 18.11 i matsalen på Hotel La Fibule i Zagora, 8 ex 18.11 Oulad Driss, 3 ex 22/11 Cap Rihr.

204. Sävsparrv *Emberiza schoeniclus*

1 ex 19.11 Barrage El-Mansour, Ouarzazate, 1 ex 25.11 Oued Loukkos.

205. Kornsparrv *Miliaria miliaria*

20 ex 15.11 Asif Iriri, V Ouarzazate, 3 ex 21.11 Oued Massa, 1 ex 25.11 Oued Loukkos.

Missarna-man-minns: tretåig mås, dvärgmå, dvärglärka, dupontlärka, ökenflyghöna, vitbukig flyghöna, ökensångare, snårsångare, sorgstenskväta, rödfalk.

Andra observerade djur:

Vildsvin *Sus scrofa*

1 hona med 2 ungar 21.11 Oued Massa.

Vildsvin. Vid Oued Massa skymtade tre vildsvin, hona med två kultingar. I vägen står en gråhäger.

Rödräv *Vulpes vulpes*

1 ex 24.11 Ö Ben Slimane.

Västafrikansk jordekorre *Xerus erythropus*

1-2 ex 15.11 Tizi-n-Bachkoum, N Tazenakht, 3-4 ex 27.11 norr om Oukaïmeden.

Obestämd hammarhaj *Shyrna sp*

1 ex 20.11 NV Agadir.

Klumpfisk *Mola mola*

1 ex 20.11 NV Agadir.

Obestämda havssköldpaddor

2 ex 20.11 NV Agadir.

Kaspisk bäcksköldpadda *Mauremys caspica*

Ca 5 ex 21.11 Oued Massa